TÜRK SOLU

Yıl : I
Sayı : 49
22 Ekim 1968
100 kuruş

TİP Ankara İl Kongresi geçen Pazar günü yapıldı. İlçe kongrelerinin günlük gazetelerde çarşaf çarşaf ilân edilmelerine rağmen il kongresinin geçiştirilmek istenmesi gözden kaçmadı. Bir kısım delegelere kongre haberinin verilmediği de düşünülürse, bu yeni ve ilginç taktiğin amacı açıkça ortaya çıkar: Parti yöneticilerinin olumsuz büyük yankılar uyandıran konuşmalarının basına sınırlı olarak aksettirilmek istenmesi ve yö netici klik için pek tekin sayılmayan Ankara İlinden çıkabilecek çatlak seslerin (!) parti içi ve dışındaki olumsuz etkilerinin önlenmesidir.

TİP tabanından gelen ses: oportünizme dur diyelim

Ersen OLGAÇ

"Oportünizme kapıyı açmayalım,,

TİP Ankara İl Kongresinin diğerlerinden pek değişik bir yönü yoktu. Yalnız bir tek devrimci, sosyalist ses gerçekleri dile getirdi ve kongre delegler:ne tarihî görevlerini hatırlatarak TİP saflarındaki gerçek sosyalistlerin özlemlerini ifade etti. Bu ses TİP Altındağ İlçe Başkanı İlhan Kalaylıoğlu'nun sesiydi; bu ses yarım yüzyıllık bir tarihi olan Türk sosyalist hareketinin gerçek sesiydi.

Suya sabuna dokunmayan ilk bir iki konuşmadan sonra kürsüye gelen Altındağ İlçe Başkanı İlhan Kalaylıoğlu, Çankaya İlçesi sınırları dahilinde oturan üç üyenin usulsüz olarak Altındağ ilçesine nakledildiklerini söyleyerek, İl Başkanı Yalçın tarafından eski ilçe başkanı Durmuş Kılıç'a «bu üç arkadaşı yönetim kuruluna seçtirecek ve delege yaptıracaksın» dendiğini ifade etti ve özetle şunları söyledi:

«Bunlar burjuva partilerinde olan ayak oyunlarıdır. Ankara ili olarak gençlik hareketlerine karşı çıkılıyor. Ve gençlik hareketlerinin faşizmi getireceği yolunda bir iddia var. Bu kesin olarak yanlıştır. Ve bu mantıkla gidilirse gençlikle partinin arası açılır ve faşizmin kucağına oturulur. Gençlik hareketleri eylemin ta kendisidir. Yoksa eylem, halkı Amerikalılara karşı pasif direnmeye çağırarak evini Amerikalılara kiraya vermek değildir.

«Arkadaşlar bu kongrede baştan beri oynanan oyunun son perdesi oynanmak isteniyor. Bu oyuna gelmeyelim. Bu oyuna gelirsek oportünizme tüm kapıları açmış oluruz. Devrimci olarak, sosyalist olarak bu oyunu bozmak zorundayız, yoksa sonunda ihanetin içine gireriz»

İlhan Kalaylıoğlu'nun konuşması alkışlarla karşılandı. Kalaylıoğlu'nun, parti yöneticileri önünde yaptığı, gerçek sosyalist eleştiriye delege ve dinleyicilerden en ufak bir olumsuz tepki gelmedi.

Kalaylıoğlu'ndan sonra kürsüye gelen İl Başkanı Yalçın Cerit partinin köylere gitmek için almış olduğu Skoda'dan bahsederek, kendisinin emekçi halkımıza bağlılığını da şu veciz konuşmasıyla ifade etti:

«Skoda bir kaç kere kaza yaptı. Ve bu yüzden çok masrafa girdik. Fakat Skoda'dan da vazgeçmedik, çünkü bizim için çok gerekliydi. Bir gün arkadaşlarla köye giderken Skoda kaza yaptı. Skoda traktöre çarpmıştı. Traktör 70 metre uçtu. Bizler yumuşak toprağa yavas yavaş döküldük. Mucize kabilinden kurtulmuştuk. Suç yüzde yüz bizimdi. Emekci halkımız trafiği bizden çok iyi biliyor.» Yalçın Cerit devamla: «Devamlı olarak eleştiriden bahsediliyor. Eleştiri iyi niyetle yapılmalıdır. Bizim için gençlik hareketlerine karşı olduğumuz söylendi. Amerikan Haberler Bürosunun camlarını kırmakla emperyalizm gitmez. Bunlar bireyci tatmindir» dedi. Yalçın Cerit'in gençliğin anti-emperyalist eylemine dil uzatması ortalığı karıştırdı ve «saygılı konuş», «sosyalizme saygılı ol», «sert bakmakla empervalizm kovulmaz» sözleri duyuldu

Kongrenin yurt ve dünya sorunları kısmında ilk sözü Behice Boran aldı. Konuşmasının üç kısımdan ibaret olduğunu belirten Boran sürekli ve ısrarlı olarak söyleyeceklerinin kendi «kişisel» görüşleri olduğunu ileri sürdü. Önce Avrupa'daki son olaylara değinen Behice Boran daha sonra Orta Doğu meselesine ve Dünya sosyalist hareketinde son on oniki yıl içinde yer alan değişmelerden bahsederek özetle şöyle konuştu:

«Çekoslovakya'nın işgali o blok içindeki bir değişmeyi gösterir. Bloklar arası bir değişmeyi göstermez. Amerika, Çekoslovakya olayları dolayısıyla Sovyetler Birliğiyle olan ilişkilerinde bir değişiklik yapmak niyetinde değildir.

«Sovyetler Birliğinin İsrail'e yaptığı ihtar önemlidir. Sovyet donanmasının Akdeniz'de bulunmasın bence başka açıdan değerlendirmek gerekir. Hint Denizinde ve Pasifikte de Sovyet donanmaları boy göstermiştir. Sovyetlerin Çekoslovakya'yı işgal etmesi aslında o blok içindeki despotluğundandır. Sovyetler, barış içinde bir arada yaşama politikasını, sadece kapitalist dünyaya karşı göstermiştir. Sovyetler Birliğinin sosyalist ülkelere müdahale etmesi, kendi çizgisine uymayan sosyalist ülkelere karşı olmuştur.»

Behice Boran bundan sonra dünya sosyalist hareketindeki son gelişmelerden bahsederek Çekoslovakya'da Dubçek öncülüğünde tezgâhlanan karşı devrim hareketini olumlu gelişme saydığını, sosyalist demokrasinin şimdiye kadar kurulamadığını iddia ederek sosyalist devrimin kurumlarını eleştirmiş ve burjuva parlamentarizminin kurumlarını övmüştür. Boran'a göre «sosyalist bloktaki son olaylar geriye dönüş değildir. İleriye doğru olumlu bir sancıdır. Bugüne kadar sosyalizmi kuran ülkeler sanayileşmede başarılı olmuşlardır. Fakat politik bakımdan sosyalist demokrasiyi kurmada başarılı olamamışlardır. Bugünkü olaylar sosyalizmin bu moral yönünün kurulması sancılarıdır. Bir sosyalist aydın veya düşünür bir inceleme yaparken en özgür bir ortamda olmalıdır.

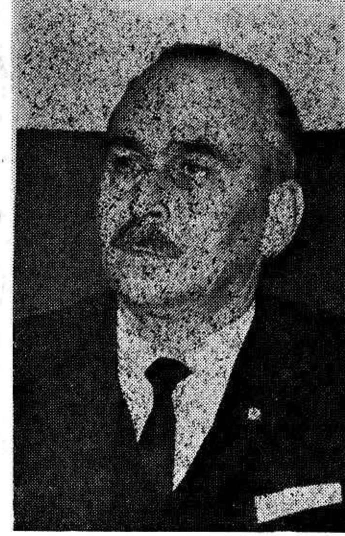
«Türkiye'de sosyalist hareket sadece işçi sınıfının demokratik öncülüğünde değil, ama bütün halk sınıf ve tabakalarının malı olacaktır. Bu yüzden Türkiye'deki sosyalist hareket güçlüdür.»

Behice Boran'ın «kişisel görüşleri» olarak yaptığı konuşmadan sonra, sıra Mehmet Ali Aybar'a geldi. Aybar her zaman olduğu gibi Çekoslovakya olaylarına konuşmasında çok geniş yer verdi:

«Çekoslovakya'nın, Sovyetler Birliği ve diğer Varşova Paktı üyelerince işgali bir gerginlik yarattı. Meselâ Romanya ve Yugoslavya Sovyet tehdidi altında bulunduklarını ileri sürdüler ve olağanüstü tedbirler aldılar. Ve batının sosyalist, komünist partileri de Çekoslovakya'nın işgalini yerdiler. Avrupa'nın komünist ve emekçi partilileri Çekoslovakya'yı bir batı saldırısının tehdit etmediği sonucuna vardılar. Aynı sonuca biz de katılıyoruz! Durum, Sovyetlerin iddia ettiği gibi değildir.»

Aybar Çekoslovakya olaylarındaki sosyalist ve komünist partilerinin bu tutumunu savunmak için batının olaylardaki tutumlarını dayanak olarak alıyor. Oysa Aybar'ın bu konudaki tutumu örneğin bir Johnson'unkinden değişik değildir. Ayrıca Çekoslovakya konusunda görüş birliği olsa bile Batının sosyalist ve komünist partileriyle TİP kliği arasında teoride bir beraberlik yoktur. Batıdakiler Marksist olma iddiasındadırlar. Oysa Aybar başta olmak üzere, TİP yöneticileri bilimsel sosyalizme sövmektedirler.

AYBAR: "Milli mücadelenin sosyalist mücadeleden önce yürütülmesi gerektiğini bir teorik zorunlulukmuş gibi söyleyenler var. Sosyalist literatüre bakılırsa bunların söylediklerine rastlanır, bizim söylediklerimize ise pek rastlanmaz. Sosyalist literatürde yazılı şeyin bizim için doğru olmadığı inancındayız.,,

"Sosyalizmin güler yüzleri,,

Aybar, daha sonra sözü anti-emperyalist mücadeleye getirerek şöyle konuştu:

«Türkiye'de Millî Kurtuluş Mücadelesi aynı zamanda sosyalizm için mücadeledir. Önce bağımsız Türkiye sonra sosyalizm diyenler var. Millî Mücadelenin sosyalist mücadeleden önce yürütülmesi gerektiğini bir teorik zorunlulukmuş gibi söyleyenler var. Sosyalist literatüre bakılırsa bunların söylediklerine rastlanır, bizim söylediklerimize ise pek rastlanmaz. (hiç rastlanmaz) **Sosyalist literatürde yazılı şeyin bizim için doğru olmadığı inancındayız.** Türkiye garip bir ülkedir. Halkımız binlerce yıl, tepeden inme, ceberrut Osmanlı tipi yönetimden inim inim inledi. Biz Türkiye'de sosyalizmi kuracağız. Sosyalimi kurmak için masa başında teorileri tekrarlamak yetmez. O zaman parti sosyalist kulüp olur, parti olmaz. Sosyalizmin tatlı, güler yüzünü halka göstermeliyiz, 69 seçimlerinde meclise hiç olmazsa 10 milletvekili sokup bir grup kurmalıyız. Dünyada ilk kurulan sosyalist ülkenin despotik, totaliter ve ceberrut olması tüm insanlık için bir talihsizliktir. Sosyalizm, ilk kurulan devlette beşerî plânda despotik bir idare olmaktan öteye gidemedi. Sosyalist demokrasiye çok uzak kaldı. Bolşevik Partisi merkeziyetçi, despotik bir biçimde çalıştı. Ve iktidara gelince devleti de aynı şekle soktu. Yani despotik, totaliter ve ceberrut bir devlet! Ekonomik sömürüyle despotluk bir madalyonun iki yüzü gibidir. Sömürü ortadan kalkınca despotluğun da başına getirip götürmeleriyle olur. Sosyalist demokrasi işlemedi mi başarı sadece teknolojik olur. Bugünkü Sovyet yöneticileri, mülkiyetlerine sahip olmasalar bile Çarlık Rusya'sındaki gibi üretim araçlarını tahakkümlerinde tutuyorlar. Bunun sebebi emekçi sıyalizmin anlatılanların tam tersi olduğunu anlatacağız. Ve de biz, insana saygılı bir sosyalist partiyiz. Size ortadan kalkacağını sanmak büyük safdillik olur. (!!) Tahakkümün kalkması, emekçi sınıfların yönetime katılmaları ve yöneticileri seçimle işbagüzel bir örnek vermek isterim: Köylere giytiğimiz zaman bize soruyorlar: «Toprak reformu yapacak mısınız?» cevap veriyoruz: «Yapacağız. Ağanın ve hazinenin fazla toprağını dağıtacağız.» Halkımız ağaya paranın ödenip ödenmiyeceğini soruyor hemen. Dikkat edin arkadaşlar, karşısında bulunduğumuz şu asil halkın vicdanına bir kulak verin. Bu, halkımızın kendisini yıllarca sömürmüş ağaya karşı bile ne kadar adaletli ve insaflı olduğunu gösteriyor (!!!)

«TİP'in bütün reformları ve kuracağı demokratik iktidar, insana saygılıdır ve hürriyetçidir. Biz «Türkiye Sosyalizmi» nin bu yönünü halkımıza iyice anlatacağız. Sosyalist teori hürriyetçi bir teoridir. Marks'ın yabancılaşma teorisi hürriyet teorisidir. Marks emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi İngiltere'de inceledi. Sosyalist aşamanın bu iki sınıfın mücadelesi sonunda kurulacağını iddia etti. Marks sosyalizminin İngiltere'de kurulacağını söyledi ve bu cümlenin altını çizdi, ama gerçekleşmedi. Sonra Lenin işçi sınıfına köylü sınıfını da kattı. Ama devrimi, işçiler, köylüler ve askerler gerçekleştirdi (!!!)

«Uygulamada sosyalizmler çeşitlidir. Rusya'daki sosyalizmle Küba'daki sosyalizm, Vietnam'daki sosyalizmle Kuzey Kore'deki sosyalizm bambaşkadır. Ama Çin'deki sosyalizm hiçbirine benzemez. Sosyalizm en geniş fikirlerin tartışıldığı bir rejimdir. Sosyalizmde her şey tartışılacaktır. Tartışmayı sınırlandırdınız mı orada bilimden bahsedilemez. Böyle bir toplum cehennemden farksızdır. Sovyetler Birliğinde bu böyle oldu. Sovyetler Birliğinde tüm ceberrut tatbikat bilim adına yapıldı! Bu ülkede, dil âlimlerinin fikirleri yıllarca yasaklandı. Stalin'in «Marksizm ve Dil» kitabına bir bakınız. Çok bilimsel gibi görünüyor ama yanlıştır! Morgan'ın fikirleri yasaklandı. Sebebi de genler dışarıdan etkilenmezler. demiş. Bu yasaklamanın sebebi de Marksizmde bir etki tepki teorisinin oluşu imiş. Bilim adına sanatçıların da yasaklanmasına gidildi. Bilim adına politik alanda fetva vermek tehlikelidir. Sosyalizmde kâbeler yoktur.»

Aybar'ın uzun konuşmasının bizce en ilginç yönleri yukarıya aktardığımız satırlardı. Gerçi Aybar NATO'ya karşı çıkmış, Amerika'nın Türkiye'den çıkmasından yana olduğunu söylemiş ve denk getirip «Türkiye Sosyalizmi» dediği şeyi övmüşse de, bizim yargımız açıktır. İşçiPartisinin başında bulunan bir kişi elbette ki bunlara benzer bazı şeyleri söylemek zorundadır. Aybar'ın, savunduğu «Türkiye Sosyalizmi» nin sosyalist literatürde yeri olmadığını açıkça söylemesi TİP yönetici kliğinin sosyalizmin bilimiyle ilişkilerini kesme yolunda artık kararlı olduklarının kanıtı sayılmalıdır. Elbette ki Türk Sosyalistleri (TİP içindekiler de dahil) bundan gereken sonuçları çıkaracak-

(Devamı 3. sayfada)

Başyazı

Kültür Emperyalizmi

Suphi Karaman

Kültür empepryalizmi ulusal bağımsızlığı tehlikeye sokan baş etkendir. Millî demokratik devrimin amacı ulusal kültürü egemen kılmaktır. Ulusal Kurtuluş Savaşının ilk günlerinde Amerikan mandası ya da İngiliz himayesi için propaganda yapanların hemen hepsi, yurdumuzda daha önce açılmış yabancı okullarda yetişen kimselerdi. Osmanlıcılığın da en seçkin temsilcileri olan bu batıcı peykçiler mütareke yıllarının başında özellikle mandacılığa umutla bağlanmışlardı. Türk ulusunu kurtarmanın tek çaresinin bu olduğu inancında idiler. Anadolu içerilerindeki yoğun propagandalarını, Sivas Kongresi sırasında, Mustafa Kemal'in çevresine kaydırmışlardı. «Milletlerin vicdanlarına riayetkâr olan hayırsever Amerikalıların» mandası altında yurdun daha çabuk uygarlaşacağını samyorlardı. Ulusal bağımsızlığımıza zarar verecek bu davranışı bilerek ya da bilmeyerek yapanlar yabancı bir kültürün etkisinde yetiştirilen kimselerdi.

Kongre öncesi en yoğun çalışmayı Bekir Sami bey yapmıştı. Sivas Kongresinin beşinci gününde en önemli konu Amerikan mandası sorunu idi. Uzun konuşmaları sırasında Albay Refet (Sonraları Refet Paşa) sözlerinin sonunda özetle: «Bizim, Amerikan mandasını tercih etmekten maksadımız Amerikanın sakin ve milletlerin vicdanlarına riayetkâr olmasındandır.» diyordu. Kara Vâsıf bey «Bir kere esas itibarile mandayı kabul edelim de şerait hakkında bilâhare görüşürüz» diyecek kadar peşin yargılı idi. Halide Edip Adıvar daha önceleri, 10 Ağustos 1919 tarihinde, Mustafa Kemal'e yazdığı mektupta: «Filipin gibi vahşi bir memleketi bugün kendi kendini yönetmeğe yeterli, modern bir makine haline koyan Amerika, bu hususta çok işimize geliyor» diyerek mandadan yana olduğunu bildirmişti. İstanbul'da da başta Ahmet Emin Yalman olduğu halde, basın yolu ile Amerikan mandasından yana geniş propaganda yürütülüyordu.

Tarihimizin en çetin günlerinde ulusal bağımsızlığımızın geçirdiği tehlikenin büyüklüğünü yukarıdaki söz ve davranışlarda görmekteyiz. Bu çabaları yapanların en önemli dayanağı Amerika'nın istilâcı olmadığı, din ve mezhep dâvası gütmediği, sömürücü bulunmadığı, insancıl olduğu gibi peşin yargılardı. Oysa Türk Ulusal Kurtuluş Savaşından 25-30 yıl önce Amerikan toplumu ekonomik gelişmenin dışa dönük emperyalist eyleminin felsefî, ahlâkî ve jeopolitik temellerini kurmuştu.

Dünyanın her yerinde ve bu arada yurdumuzdaki Amerikan okullarında da misyonerler Amerika'nın din ve mezhep dâvası gütmediği, insancıl olduğu propagandasını yapmışlardı. Doç. Dr. Türkkaya Ataöv'ün «Amerikan belgeleri ile Amerikan emperyalizminin doğuşu» adlı kitabında, şimdi, bunun tam tersini, gerçekleri görüyoruz. Josiah Strong ismindeki bir papaz yazar 1893'te Amerika'da yayınladığı bir kitapta «Anglo-Saxonların Hıristiyanlığı bütün dünya'ya taşıyacaklarını» yazmıştı.

Endüstrileşmiş Amerika'nın patlama ve dışarı yayılma tutkusu o tarihlerde Wastington Post gazetesinde: «Aşırı tutku, çıkar düşkünlüğü, toprak açlığı, gurur, yalnızca çalışma isteği, adına ne dersiniz deyin, yeni bir duygu bize canlılık veriyor... Ormanda kan tadını duymak gibi halkın ağzında bir imparatorluk tadı var.» sözleri ile anlatılıyordu.

Bir ülkede yabancılardan yana yaratılan peşin yargılar, kültür ve eğitimdeki emperyalist etkilerin sonucudur. Aslında kültür emperyalizmi ile kapitalizmin genişlemesine, yayılmasına ve yerleşmesine uygun ortam hazırlanır. Yabancılardan yana peşin yargılar bu ortamda geliştirilir. Feodal ve teokratik bir toplum yapısı uluslaşmak yönünde güçlüklerle karşı karşıyadır. Bu nedenle, kolayca sömürgeleşmeğe elverişlidir. Gelişmiş ülkelerin pazar bulma çabaları ve yabancı sermayenin yerleşmesi sırasında, yabancı eğitim kuruluşları ve kültür yayılması da bir paralellik içerisinde geliştirilir. Hıristiyan dinini ya da bu dinin bir mezhebini yaymak amacı ile bir yandan misyoner okulları kurulurken, diğer yönden, lâik eğitime dayalı burjuva kültürü veren başka okullarda da yetiştirilecek kuşakların halktan kopması sağlanır. Buralarda, hangi sınıf ve zümreden gelirse gelsin, toplumun bütün çocukları burjuva kültürü ile yetiştirilerek kendi sınıflarından saptırılır ve halktan koparılır. Bu durum, son yüz yılda Türk toplumunun içine düştüğü bunalımlardan birisini meydana getirmiştir.

Geri kalmış bir ülkede bu tip yabancı okulların hepsi emperyalist ülkeler tarafından açılırlar. Bu okullarda yabancı büyük devletin yaşama felsefesi ile yetiştirilen çocuklar kendi mutlu yarınlarını «İşbirlikçi»likte ararlar. Kapitalist üretim ilişkileri onlar için en önde gelen peşin yargı halini alır. Yoksul halk çocukları bile olsalar birşey değişmez. Aldıkları burjuva kültürü onların halktan kopuk düşmelerini sağlayacak ve hiç bir zaman halktan yana olmayacaklardır. Kapitalizmin isteği de budur. Kültür emperyalizmi amacına ulaşmış ve kapitalizmin bütün kurallarına uygun ortamı hazırlamıştır artık.

Amerikan gıda fazlası yardımları ile okullarda yürütülen beslenme saatleri, barış gönüllüleri, Millî Eğitimdeki program ve pedagojik saptırmalar, Ford ve Rockfeller vakfı yardımları ile yapılmak istenilenler, Amerika'ya yaptırılan uzun ziyaretlerdeki beyin yıkamalar son yıllardaki kültür emperyalizminin yeni araçlarıdırlar.

Kültür emperyalizmi ulusal bağımsızlığı tehlikeye sokan baş etkendir. Sömürüye uygun ortamı hazırlamak, yerli işbirlikçi yetiştirip kendi ekonomik ve siyasal emellerine göre ayarlamak, tutucu ve gerici eğilimleri körükleyerek millici güçleri sabote etmek kültür emperyalzminin görevidir. Fırsat bulurlarsa daha beterlerini de, Amerikan mandasını ya da İngiliz himayesini istetmeği de ve herşeyi de yapar. Tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülkede kültür emperyalizmi kurulamaz. Millî Demokratik Devrimin amaçlarından birisi de ulusal kültürü egemen kılmaktır.

Olaylar - Olaylar

Gayri millî millî eğitim politikası

Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem, T.B.M. Meclisinde İmam Hatip Okulunu bitirenlerin Üniversite ve yüksek okullara girebilmesi için meclise kanun teklifi yapacaklarını açıkladı. Tek dersten sınıf geçme konusu gibi daha birçok konuda dün ak dediğine bugün kara diyen Ertem'in bu açıklaması kimseyi şaşırtmadı. Bakan daha üç hafta önce verdiği demeçlerde, İmam Hatip Okulu mezunlarının üniversiteye girme isteklerine karşı direnir görünüyordu. Bu konuda ısrarlı olduğunu, gerekirse «siyasî mevkiini bile tehlikeye atabileceği» ni söylüyordu. Hattâ 23 Eylül'de Gölhisar'da yeni bir İmam Hatip okulu açılması teklifini reddetmişti. Bu okulların açılması şimdilik donduruacaktı. Fakat bir burjuva politikacısı için bunlar tedbirsiz (!) davranışlardı. Nitekim AP nin mukaddesatçı kanadı Ertem'e karşı sert hücumlara girişti. «Bugün» gazetesinde «Maarif Vekili, kendi sandalyesiyle oynamaktadır» tehdidi savruluyordu: «Bu memleketin maarif işleri, bir avuç solcunun, masonun, siyonistin... keyfine göre değil, fakat sadece halkın iradesiyle... idare olunacaktır.» Bu yıl açtığı 9 okul ile birlikte İmam — Hatip okullarının sayısını 68'e çıkaran ve gerici eğitim politikası yüzünden, Atatürkçü çevrelerin hücumuna uğrıyan bir bakan, bir tek konuda mukaddesatçı kanada dur demek istemiş, fakat başaramamıştı. Sonunda «siyasî mevkiini tehlikeye atma» iddiasını bir yana bırakan İlhami Ertem, İmam Hatip okulu mezunları ile birlikte mukaddesatçı kanada yeşil ışığı yakmıştır. 1969 seçimlerinin yaklaştığı bir dönemde mukaddesatçı kanadı gücendirmenin âlemi yoktur.

Politikada oy hesabı, iktidarları sürekli olarak sağa kaydırmıştır. İşbirlikçi iktidarların dinî irticaa verdiği tavizler gerçekten emperyalizmin kâr hanesine yazılmaktadır. Özellikle fakir köy çocuklarının eğitim olanaklarını elinden al. Sonra onları resmî, gayrıresmî din okullarına yönelt. Orada ümmetçi, gayrı millî bir din eğitimi ile yetiştir ve köyde kentte siyasî iktidarın kaba kuvveti olarak örgütle... Elbette, geleceğin beyni yıkanmış yöneticilerini yetiştirmek sek askerî okullar da bu çeşit milihayali ile üniversite kapıları da yüktanlara açılmak istenecektir.

Yunanistan — Tehlikeli alâkalar

Geçtiğimiz hafta, komşu Yunanistan ile ilgili birçok haber yer aldı gazetelerde. Her cins insanı ilgilendirecek çeşitlikte haberler... Sosyete bayanlarımızın sevglisi Jacqueline Kennedy'nin 62 yaşında Yunanlı milyarder Onassis ile evleneceğinden tutun da, Vietnama Yunan askeri gönderileceği ve Amerika'ya üs verileceğine kadar bu çeşitli haberlerin bir ortak yanı vardı: Hepsi de ABD. ile Cunta Yunanistanının ilişkilerinin gittikçe daha sıkı fıkı daha içli dışlı bir hal aldığını yansıtıyordu.

Tabiî «Babıâli basını», bu haberler için kendine göre bir değerlendirme yaptı ve yine çok tabiî «Jacqueline'in yeni aşkı» manşete geçti oturdu. Biz bu konunun işlenmesini sosyete ve dedikodu yazarlarına bırakalım. Bakarsınız iş, «Kennedy'yi Onasis, Jacqueline'e göz koyduğu için öldürttü...ye kadar varır!...

Diğer iki haber ise, böyle hafife alınamıyacak kadar önemli...

Kıbrısta çıkan, Makarios taraftarı Filelef Teros ve Komünist Partisi (AKEL) in organı Haravagi gazeteleri Yunan Cuntası Genel Kurmay Başkanının imzasını taşıyan bir kararnamenin fotokopisini yayınladılar. Bu kararname Vietnam için bir Yunan Tugayı hazırlanmasını emrediyordu. Adı geçen gazetelerin ileri sürdüğüne göre kararname çok gizli bir şekilde uygulanacaktı ve Cunta, Washington'un tam desteğini bu yoldan sağlamak peşinde idi.

Amerikanın, Vietnamı kendi savaşı olmaktan çıkarıp bir «müttefikler savaşı» haline getirme çabaları ötedenberi bilinen bir şeydir. Okuyucularımız bu konuda Türkiye'den de destek istendiğini ve «Vietnama asker» taleplerinin Ankara'da geri çevrildiğini hatırlayacaklardır. Yurdumuzdaki devrimci ve Atatürkçü güçlerin uyanıklığı, anti-emperyalist ve Nato aleyhtarı hareketler bu red kararının alınmasında önemli etken olmuşlardır. Hiç bir hükümet, ne derecede Amerikan taraftarı olursa olsun, Türk halk oyunun bu bilinçli direnişi karşısında Vietnama asker gönderme kararı veremezdi. Bu, Cunta öncesi Yunanistanı için de kuşkusuz doğrudur. Gerçekten de askerî darbeden önce, Amerikanın böyle bir teklifinin duyulması Yunanistanı birbirine katmaya yeterdi. Burada şu noktanın altını çizelim: Emperyalizmin plânlarını bozmanın en etkin yolu, anti-emperyalist mücadeleyi ve buna bağlı olarak halkın uyanıklığını kesintisiz olarak sürdürmektir.

Diğer taraftan Yunanistanın sürgündeki siyasî liderlerinden ve «Pan elenik hareketi» nin başkanı Andreas Papandreu, Stockholm'de yayınladığı bir bildiride, Birleşik Amerika hükûmetinin İspanyadaki bombardıman uçakları ve nükleer denizaltı üslerini 1969 yılında Yunanistan'a taşımayı tasarladığını ileri sürmüştür.

Bilindiği gibi Washington'da Dean Rusk ile İspanya dışişleri bakanı Castiella arasındaki on günlük müzakere sonunda İspanya hükûmeti, yürürlükte bulunan savunma anlaşmasını yenilemiyeceğini resmen açıklamıştır. Bu durumda, anlaşmaya göre, taraflar 6 aylık yeni müzakere devresinde bir uyuşmaya varamazsa, Amerika İspanya'daki üslerini kaldırmak zorunda kalacaktır. İspanyanın esas itirazı topraklarının Sovyet balistik füzelerinin menzili içine girmesidir. (Bizimkilerin kulakları çınlasın).

Bu durumda Amerika'nın üs vermek için büyük bedel istiyen İspanyadansa sosyalist ülkelerin yanı başında ve işbirliğine dünden teşne Yunanistanı tercih etmesi mümkün olabilir. Papandreu, şu ilginç yorumu ileri sürmektedir: «İspanya'daki üslerin Yunanistana taşınması, Yunanistan'da Demokrasinin yok edilmesindeki stratejik nedenleri açıkça ortaya koymaktadır.»

A.B.D. — Cunta flörtü, gittikçe derinleşirken, Türk milliyetçileri, Kıbrıs meselesinin Amerika'nın kanatları altında ne şekilde bir çözüm yoluna bağlanacağını ve bu alanda sürdürülmekte olan ısrarlı sükûtun ne anlama geldiğini de bir iyi düşünmelidirler.

Gecekondu halkına cop ve sefalet

Seçim öncesinde AP. sözcülerinin ve bu arada bizzat Demirel'in konuşmalarına kanarak boş arsalara gecekondu yapan fakat seçim işverişi bitince evleri başlarına yıkılan insanların çilesi devam ediyor. Ankara çevresinde evleri yıkılan insanlar başkentin sınırında polis tarafından durdurulmuştu.

Şimdi de İzmir'in Gürçeşme'sinde «seçimkondu» evlerin Belediye Başkanı emriyle yıkılmaya başlanması üzerine halk yıkım ekiplerine ve polise karşı mukavemet gösterdi. Fakat polisin sert müdahalesi ile yüzlerce ev yıkılınca, yüz kadar kadın çocuklarını toplıyarak protesto yürüyüşüne geçti. «Ya mesken, ya ölüm!» yazılı dövizle Buca Belediye Başkanı AP'li Süha Göksel'in evine gelen gecekondu insanları, başkana seçim nutuklarında verdiği sözlerin hesabını sormak istediler, kendisi korkudan ortaya çıkmayınca evini işgal ettiler. Olay yerine gelen toplum polisi evi cembere alarak uzun süre uğraştı, ancak zor kullanarak işgalci kadınları, ve çocukları dışarı çıkarabildi.

İktidarların gerici ekonomi politikaları sonucu köyde ağaya yenik düşmüş ve kent kıyısında yerleşmeye çabalıyan fakir halka, yıkım ekipleri ve polis copuyla karşı çıkmak... ya da avuç içi arsalar için dağ başlarında tapu dağıtmak... AP. nin emekçi halka lâyık gördüğü konut politikası budur. Bu da sefalet şehirleşmesini koyulaştırmaktan başka bir sonuca ulaşamaz.

CHP 19 uncu Kurultayı

Kurultay hakkındaki haberleri ancak gazetemiz baskıya verilirken alabildik. İnönü'nün konuşması yeni birşey getirmiyordu. Daha aşağıda değineceğimiz Kurultay raporuyla karşılaştırdığımızda, onun havasını yuvarlatıcı ve bazı bölümleri tamamen geçiştirici tutumu göze çarpıyordu.

Önce Dış Politikaya değinen İnönü, «Orta Avrupa gerginliğinin tabiatı, büyük ölçüde önemini muhafaza ediyor. Bloklar içi sorunların Bloklar arası sorunlar gibi değer kazanması, Avrupa siyasetti ortamında yeni bir merhaledir. (...) NATO içinde kalmak kararındayız. (...) Bloklar arası politikada memleket olarak Birleşik Amerika'ya düşmanlık durumda olmamayı ödev sayıyoruz.» diyordu.

Hem NATO içinde kalacağız, hem Sovyetler Birliği'ne, hem de Amerika'ya düşmanlık etmeyeceğiz. Türk

Yağmur yağsa da, yağmasa da...

Amerika'nın iyi niyetli insanları, kendilerini, «kırk katır mı, yoksa kırk satır mı?» tercihi karşısında bırakan başkanlık seçimleri için kara kara düşüne dursunlar, bize göre bu olayın ilginç bir yönü kalmadı artık... Başkan adayları ile ilgili haberin başlığı şöyle: «Nixon Avrupa'yı, Humphrey de Asya'yı «bırakmıyacağız» diyor.»

Hocanın hikâyesi malûm: İki oğlundan biri çiftçi olmuş, diğeri tuğla imalâtçısı. Bir gün varıp hallerini sorayım der... Büyük oğlan, çiftçidir; «baba yağmur yağmazsa bütün ekin kavrulur, benim de anam ağlar» diye karşılar. Küçüğün ise derdi başka: «baba binlerce tuğlayı güneşte kurutmaya serdik; bir yağmur yağarsa hepsi mahvolur, benim de anam ağlar» der... Hoca akşam eve dönüşte karısına müjdeyi verir: «Hanım, senin işin bitik, yağmur yağsa da, yağmasa da kaderin hep ağlamak!.»

Şimdi, yukarıdaki haber başlığını bir okuyun, bir de yurdumuzun bir kısmının Asya bir kısmının da Avrupa'da olduğunu düşünün. Daha biz bu seçimin neresini merek edelim, nesini izleyelim? Hangisi kazanırsa bizim halimizin hocanın karısından ne farkı olacak?

türkiye basımevi grevi ve finfinis işçileri

İstanbul'un en işlek yerinde, Vilâyet binasının yanında afişlerle donatılmış bir iş yeri var: Türkiye Basımevi, Tahsin Demiray beyin matbaası. Grev tam 219 cu gününde. Önemli bir servet olan makinelerin bakımsızlık ve beklemek yüzünden işe yaramaz hâle geldiği söylenmektedir. Nedir Tahsin beyin derdi? Niçin anlaşmaya yanaşmaz? İşçiler ne istemişlerdir? Yüzbinler, milyonlar, özel arabalar mı istediler? Topu topu 12 liralık ücretlerine % 20 zam ve 1950'den önceki emeklerinin de kıdem hakkından sayılmasını istediler, işin esası bu.

Tahsin beyin derdi başka. İşçiler itaat etmeyi, mücadele etmemeyi öğrensinler. Bakalım sendika, Tahsin beyin serveti ile yarışabilecek mi? Kuzu kuzu dönsünler Tahsin bey'e kul köle olsunlar. Bu yolda koca bir matbaa işe yaramaz hâle gelirmiş ne çıkar. Nasıl olsa hanlar, apartımanlar yeter de artar bile.

Fakat Tahsin beyin hesap edemediği başka neticeleri var bu mücadelenin. İşçiler, işverenin gerçek yüzünü, sadece kazanç esasına dayanan düzenin insana verdiği değeri, İstanbulun göbeğinde en yetkili makamların ve basının gözü önünde nasıl yapayalnız kaldıklarını görüyor ve öğreniyorlar. İşçiler, çıkar yolun kendi sınıf birliği ve dayanışmasında olduğunu anlıyorlar.

Nitekim Finfinis branda fabrikasındaki işçi kardeşlerinin mücadeleye girdiğini, bu yüzden 200 kişinin işten atıldığını, 8 inin tutuklandığını öğrenen Türkiye Basımevi işçileri, geçen hafta sendikadan aldıkları yardımdan bir kısmını ayırıp, aralarında para toplamışlar ve arkadaşlarına yollamışlardır. Finfinis işçileri, parayı teslim eden Gazetemiz Yazı İşleri müdürüne, Türkiye Basım evi işçilerine iletilmek üzere şu mesajı bırakmışlardır:

Saygı değer işçi kardeşler;

Biz Finfinis branda fabrikasındaki haksızlıklar ve kanunsuzluklarla mücadele edenleri hatırlamanız bize yeter. Sağolun. Sosyal haklar ve sosyal adalet için mücadeleden yılacak değiliz. Bütün üzüntümüz bizim de size yardımcı olamayışımızdır.

Teşekkür ederiz, sağolun... 16.10.1968

Federal Sendika Başkan Vekili
Sabahattin Akıl

Türkiye Basımevi grevcilerinin gösterdiği bu örnek dayanışma bir başka önem daha taşıyor. Finfinis işçileri sendika ağalarının elinden kurtulmak için bir işyeri sendikası kurmuşlardır. Bu yüzden paraları yoktur ve imkânları kısıtlıdır. Devrimci olduğunu duydukları DİSK'e başvurmuşlardır. DİSK genel başkanı, kendilerine bağlı bir sendika olmadıkları için destekliyemeyecekleri cevabını vermiştir. Türkiye Basımevi işçilerinin bu davranışı DİSK'in bu olumsuz tutumuna bir cevap mahiyetindedir. Çünkü bu işçiler DİSK'e bağlı bir sendikanın üyeleridir. Böylece işçiler yöneticilerini aşarak dayanışma eylemine girmişlerdir. Bu hareket yalnız kalmıyacaktır. Önümüzdeki günlerde Derbey Lâstik, Cihan Komandit, Rabak fabrikaları işçilerinin de Finfinis işçilerine yardım için kampanya açacakları öğrenilmiştir.

Geçen sayımızda açıkladığımız Finfinis branda fabrikası işçilerinin mücadelesi 8 arkadaşlarının tutuklanmasına rağmen devam etmektedir. İşçiler 14.10.1968 Pazartesi günü bir yürüyüş düzenlemişlerdir. Yürüyüş saat 10'da Saraçhanebaşı'ndan başlamıştır. Önde kız ve kadın işçilerin bayrak ve pankartlarla yer aldığı yürüyüşe, İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği, Demokratik Devrim Derneği; Fikir Kulüpleri Federasyonu üyeleri katılmışlardır. Dolmabahçe'den Gümüşsuyu'na çıkıldığında Teknik Üniversitenin önünde durulmuş ve üniversiteli bir genç kısa bir konuşma yaparak, Amerika'nın Türk halkının, özellikle işçi sınıfının yer aldığı, Amerika'ya karşı mücadelenin işçi sınıfının dâvası olduğunu belirtmiş ve bu yolda hayatlarını kaybeden Vedat Demircioğlu ve Atalay Savaş için 1 dakikalık saygı duruşuna dâvet etmiştir. Saygı duruşundan sonra yürüyüş devam etmiş Taksim'de Atatürk Anıtı'na çelenk konmuş ve Federal Sendika başkanı bir konuşma yapmıştır. Sendika başkanı; Sendika ağalarından yıldıkları için tezgâh başında işçilik yapan başkan ve yöneticilerinden kurulu bağımsız bir sendika kurduklarını, bunun üzerine işverenin baskı yapmaya başladığını, iş emniyeti olmadığını, fabrikanın ruhsatsız çalıştığını, günde 12 saat çalıştıkları halde eski mesailerinin ödenmediğini, fabrika binasının gayrı sıhhî ve yıkılma tehlikesi gösteren bir bina olduğunu, bu hususta tanzim edilmiş bir raporun bulunduğunu, bütün haklı ve kanunî istekleri karşısında işverenin direndiğini, işçilerin de direnmeğe başlamaları üzerine fabrikanın jandarma birlikleri tarafından kuşatılarak 200 işçinin iş yerine sokulmadığını, işverenin adamlarının kız işçilere sataştıklarını, bu yüzden çıkan olaydan 8 arkadaşlarının tutuklandığını belirtmiştir. Bundan sonra İstiklâl Marşı okunmuş ve yürüyüş sona ermiştir.

Solu 46. sayısındaki kapak yazısı ile bu konudaki görüşünü açıklamıştı.

İnönü'nün, Gençlik hareketleri üzerine söyledikleri ilginçti. Polise, iktidarın partizanca tutumuna uymamasını öğütlüyordu. «Polisin, millet gözünde güvenilir bir soylu kuvvet itibarını kazanması huzurumuzun temel şartı» idi. Gençlik de, yapacağı hareketlerde, kanunlara uymalı, polisi karşısına almamalıydı. Polisin yanlış ve taraf tutar yollarda kullanılmasında «siyasî âmirler» sorumluydu.

PARTİ MECLİSİ RAPORU

Ecevit'in okuduğu Raporun tam metnini henüz gereği gibi inceleyememiş olmamıza rağmen bu sayımızda ilginç yerlerine değinmeyi yararlı bulduk.

Rapor'a göre CHP iktidarda iken yaptığı değişiklikler, aslında bir düzen değişikliği idi. «Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, yeni Sendikalar Kanunu ile Çalışma düzenimiz Anayasa isteğine uygun olarak değiştiriliyor; İşçilerin ezilmesini, sömürülmesini önleyici, onları zaman içinde emeklerinin gerçek hakkını alabilme olanağını sağlayıcı, demokratik bir çalışma düzeni kurmuş oluyordu.» Bu demokratik çalışma düzenini AP iktidarı yozlaştırmış, sendikacılığı uydulaştırma çabaları göstermişti. Aşırı sol da, işçi hareketlerini huzursuzluk kaynağı durumuna getirmeğe çalışmıştı.

Ortanın Solu raporunun, aşırı sol'dan neyi muradettiği belirsizdi. Ortanın Solu sömürüye ve işçinin ezilmesine karşıydı da, aşırı sol, işçinin sömürülmesinden, işçinin ezilmesinden yana mıydı? Yoksa, Ortanın Solu, biraz sömürüye karşı, biraz da sömürüden yana mıydı? Raporda bu hususta bir açıklık yoktu.

Sonra, sömürüye aşırı derecede karşı çıkan sendikacılıktan hangi sendikaların muradedildiği belli değildi. Gerçekte, Türk işçisi, günümüz Amerikan sendikacılığından yaka silkiyordu.

Rapor daha sonra, kredi adaletsizliği, faizcilik, aracılık, toprak dağıtımındaki adaletsizliğe değiniyor, CHP'nin, Türkiye'deki kooperatifleşme hareketinin fiilî önderi olduğunu öne sürüyordu.

Raporda, seçimlere bir hayli uzun yer verilmişti. 2 Haziran 1968 tarihinde yapılan Kısmî Senato ve Milletvekili Ara Seçimleri ile Mahallî Seçimler uzun uzun tahlil edilmişti. AP seçmen plânındaki desteğini hızla kaybetmekteydi. 1965 de aldığı oylara göre İl Genel Meclisi seçimlerinde % 3,18; Kısmî Senato seçimlerinde % 5,81 oranında oy kaybetmişti. 1965 Genel seçimlerinde oyların % 52,87'sini alan AP'nin oy oranı, Belediye Başkanlığı seçimlerinde % 46,54'e kadar düşmüştü. AP, daha önce kuvvetli olduğu, oldukça gelişmiş Batı bölgesi ile, sahil şeridindeki illerde oy kaybına uğramıştı. Oysa, AP sosyal ekonomik politikasını en belirgin şekliyle bu bölgelerde uyguluyordu. Bu, «AP'nin uyguladığı ekonomik ve sosyal politikasının belli bir noktadan sonra, kendisine karşı güçler yaratmakta ve harekete geçirmekte olduğuna» bir işaretti.

2 Haziran 1968 seçimlerinden sonra yapılan 7 belediye seçiminde AP'nin oy oranı % 48'e düşmüş, CHP'nin oy oranı ise % 51.73'e yükselmişti. 2 Haziran'dan sonra yenilenen seçimlerle AP bu 7 merkezde 1965'e göre % 10.69 gerilemiş, CHP ise % 21.31 ilerlemişti. Üç yılda AP'nin kendi oyları arasında % 18,2 azalış, CHP'nin kendi oyları arasında ise, % 70 artış vardı. Şayet, CHP yenilenen bu yeni seçimde gösterdiği gayreti yurt ölçüsünde, bir yıl sürdürürse, rapordaki hesaplara göre CHP 1969'da iktidarda idi.

Raporun çıkardığı bu sonuçtan öyle anlaşılıyor ki, CHP kendisini iktidara pek yakın görmektedir. İnönü'nün ardı ardına CHP'nin sosyalist bir parti olmayacağını, CHP'nin NATO'da kalmada kararlı olduğunu, basına, gürültü ile açıklamasını başka türlü yorumlamak güçtü.

AP iktidarının Anayasayı sık sık çiğnemesine rağmen yürürlükteki demokratik düzen CHP'yi yine de iktidara yaklaştırıyordu. Komünistlik, sosyalistlik ithamlarını red ede ede bu deyimlere karşı allerjisi olan seçmenleri CHP'ye çekmek İnönü'ye göre mümkündü. Ortanın Solu lâfı, bazı seçmenleri yeter derecede ürkütmüştü. Bunu telâfi yoluna gitmek gerekirdi. Ayni şekilde Millî Bakımsızlık, NATO'dan çıkmak gibi cereyanlar da Amerika'yı ürkütüyordu. Amerika, sosyalist olmayacağını açıklayan ve NATO'da kalmakta kararlı bir muhalefete, cepheden vaziyet almakla uzun vadeli çıkarlarına karşı çıkmış olurdu. CHP için, ancak, Amerika'nın yakın desteğini açıktan açığa sağlayamayan bir AP'yi seçimlerde altetmek mümkün olurdu.

Bu sebepten, Raporda herşeyden önce Demokratik düzenin yasalara uygun bir biçimde uygulanması isteniyordu. Özellikle İçişleri Bakanlığı, milleti bölücü komplolardan, komünist sabotajı görünümünü taşıyan tertiplerden vazgeçmeliydi. AP'li gençler veya bazı çapulcuların devletin emniyet kuvvetleri himayesinde saldırılara geçmesine son verilmeliydi. Üniversiteli gençlerin hareketlerine karşı en ağır suçlamalarla çıkan hükümet, Cumhuriyeti tehdit eden gerici davranışlar karşısında hareketsiz ve sessiz kalmamalıydı.

İlerici Gençliğin eylemine karşı pratikte kayıtsız kalan CHP, bu gençliği de seçim öncesi olsun kazanmak çabasındaydı. Yeter ki onlar, Amerikan emperyalizmine karşı düşmanca hareketlerde bulunmasınlardı.

AYIKLA PİRİNCİN TAŞINI

Rıfat Ilgaz

GEÇTİ O GÜNLER!..

Üç otuzunda bir ihtiyar:

«Önümüzdeki aylarda gençlik hareketi olacak... Sakın kendi iradenizi başkasının sürüklemesine razı olmayın!»

Bir büyük baba öğüdü... Öğüt, öğüttür. Gençlik ister istemez saygıyla dinleyecek!

İyi ama şu lâhana turşusuna ne buyrulur:

«Eğer katılmanız gerekirse ben size haber veririm.»

Oldu mu Büyükbaba yaa!... Hani gençlik, iradesini kimseciklere kaptırmaz, başkasının sürüklemesine razı olmazdı!

Gene de bu böyle sayın büyükbaba! Artık öğrenci yurtlarında bir palto karşılığı basımevi yıkacak, Tan matbaasının makinalarını kıracak delikanlı kalmadı! Ne yaparlarsa kendi iradeleriyle! Boşuna nefesini tüketme!

SES DÜZENİ

Bozuk düzeni değiştirmek isteyenlerin Kurultayı açıldı Ankara'da. İlk haberler gelmeye başladı. İnönü kurultayı açmış bir konuşmayla. Muammer Aksoy parti meclisi adaylığını geri almış...

Neden mi almış? İlhami Soysal, çözümlemeye çalışıyor köşesinde. Fikret Otyam'dan edindiğimiz bilgiye göre biz açıklıyalım:

«İnönü konuşurken hoparlörün ses düzeni bozulmuş. Bütün kurultay, değil bu düzeni değiştirmek, düzeltememiş bile! Bu işin diyalektiğini Ecevit'ten daha iyi bilen Muammer Aksoy küçük bir ses düzenini düzeltmeyi bile başaramıyanların Parti Meclisinde benim ne işim var, diye hemen geri almış bir gerekçeyle adaylığını. İyi de etmiş, değil mi?»

HANGİ ÜNİVERSİTELİ?

Aybar İl Kongresinde konuşuyor: «Bunalımın olumsuz yanı faşizmi getirir.»

Hemen ekliyor. «Siz hiç korkmayın!» demeğe getiriyor, «Faşizm gelirse karşısına çıkacak üniversite gençliği var.»

Bunu kim söylüyor! Sömürücülerin karşısına gençliğin çıkmasını yasaklıyan Aybar mı? Faşizm gelir diye partili gençlerin elini kolunu kıskıvrak bağlamak isteyen parti başkanı Aybar haa!...

Canım yasak ettiyse partili gençlere yasak etti. Partisiz gençler çıksın faşizmin karşısına! Dışardakiler şehit, içerdekiler gazi! Aman koltuğundan olmasın Niyazi!

AÇ BESMELEYLE

Maltepe'de bir okulun, ikinci defa açılışını yapmış Demirel. Şaşıyor buna gazeteciler. Ne var bunda şaşacak! Sayın Başbakanın işi bu! Var mı ondan iyisi bu işlerde!! Üstelik açtığı hapisane değil, okul. Bir kere de açılır, üç kere de açılır, beş kere de açılır. Her açılışında sayılamıyacak kadar fayda vardır. Her yıl bu kadar çocuk okulsuz kalırken bir okulu iki defa açmak da mı suç! Her yeni okul on kere, yirmi kere açılmalı ki okulsuz çocuk kalmasın, okur yazarımız yüzde elli beş, altmıştan en kısa zamanda yüzde seksene yükselsin!

KAPLANIN ÖFKESİ

Bir Arslan çıkmış:

«Bundan kelli bayrağımız kurtlu olacak!» demiş bir oturumda.

«Güzel!» demiş arkadaşları. «Kuyruğu nasıl duracak?»

«Tava sapı gibi...» demiş biri.

Başka biri:

«Olmaz sırtına doğru kıvrılsın!» demiş.

«Hayır, bacaklarının arasına sıkışsın!»

«Olur mu böyle! Bozkurtun kuyruğu dik durur!»

«Yok kıvrılır!»

«Bacak arasına sıkışır!»

Bir kurt'a gösterilen bu ölçüsüz saygı, verilen yersiz önem sekr Kaplan'ı fena halde sinirlendirmiş.

«Kesin artık!» diye bağırmış! Aslan kalkmış ayağa:

«Duydunuz ya arkadaşlar!» demiş. «Kurtun kuyruğu için ne söyledi, Kaplan? Kesin dedi!»

«Kesmeyiliz!...»

«Dimdik duracak bu kuyruk!»

Kaplan birden fırlamış kapıya doğru:

«Kopsun nerde kuyruk varsa!» «Kurdunuza da kuyruğuna da!...» diye bağırmış! Kapıyı yüzlerine kapatıp çıkmış dışarı.

Çıkış, o çıkış.

TİP tabanından gelen ses: oportünizme dur diyelim

(Baştarafı 1. sayfada)

nıfların seçimle işbaşına gelmemiş olmalarıdır.

«Türkiye'de kuracağımız sosyalizmin Rus Bolşevizmiyle uzaktan yakından ilişkisi olmadığını, eğer gerçek sosyalist isek halka anlatmak zorundayız. Biz halkımızın nelerden kuşkulandığını çok iyi bilecek, soslardır. Yıllarca «69 da başa güreşeceğiz» diyenlerin şimdi, «10 kişilik gurup kurabilirsek ne mutlu» demeleri de Aybar ve çevresinin ileriyi görme yeteneklerinin bir belirtisi sayılmalıdır.

Sosyalizmin tatlı ve güler yüzünü göstermeye gelince: Bu oportünizmin başka bir tarzda ifadesidir. Sosyalizmin zaferini onun yüzünün güler veya asıklığında aramak kesin olarak yanlıştır. Böyle bir tutum, Ankara İl salonunda bazı haftalar yapıldığı gibi, insanı Kur'an âyetlerini ezberlemeye ve tefsire kadar götürür. Ama sosyalistler, yerine göre ilkelere bağlı kalarak, sevimsiz ve asık suratlı görünmeyi, ilkeleri çiğniyerek sevimli ve güler yüzlü olmaya tercih ederler.

Aybar'ın konuşmasının en ilginç yönlerinden biri de Ekim Devrimine ve onu yapanlara nefretle saldırmasıdır. Batılı oportünistlere ve gerici demagoglara özgü olan bu davranış, Sosyalistten vazgeçtik, azıcık Millî duygusu olan bir Türk'e yakışmaz. Ekim devrimi ezeli düşmanımız Çarlığın yıkılışını sağlamıştır. Yerine kurulan ilk sosyalist ülkenin devrimci iktidarı bizim Millî Kurtuluş savaşımızda biricik karagün dostumuz olmuştur. Ekim Devrimi doğunun ezilen halklarının, emekçi yığınlarının asırlar boyu süren uyuşukluğuna son veren ve onları dünya emperyalizmine karşı mücadeleye yönelten önemli bir tarihî etken olmuştur.

Aybar, Türkiye'nin çok garip bir ülke olduğundan bahsediyor. Gerçekten de öyledir! Türkiye öyle garip bir ülkedir ki, sosyalizmin lâfını ederek Amerika'nın Sesi radyosu ağzıyla konuşanlar, içinde bir çok sosyalisti barındıran bir örgütte yönetici olabiliyorlar.

Aybar, sosyalizmin hürriyetçi bir rejim olduğunu iddia ediyor. Katılıyoruz. Sosyalizm hürriyetçidir ama karşı devrimci fikirleri savunma hürriyeti bizim sosyalizmimizde yoktur. Aybar'ın «Türkiye Sosyalizmi!» dediği şey kimi çevrelere pek çok şeyler vadediyor. Aybar'a göre hürriyetsiz bir sosyalizm cehennemden farksızdır. Buna göre yıllardır tekrarlanan «Kızıl cehennemden nasıl kaçtım» tefrikalarına inanmak gerek.

⁂

Artık maskeler düşmüştür. Büyük kongrenin yaklaştığı şu günlerlerde TİP tabanının gerçekten devrimci ve sosyalist özünün parti içindeki ağırlığını duyurması zamanı gelmiştir. Parti içindeki gerçek sosyalistlerin TİP'e kendi devrimci damgalarını vurma zamanı gelmiştir.

uyanık olalım!

Mehmet M. MIMOĞLU

BÜYÜK Çek mücahidi Julius Fuçik, Çekoslovakya halkının Alman Nazi istilâcılarına karşı mukavemetinin en çetin bir yanını anlatan «Ölümümden Önce Röportaj» adlı kitabını şu sözle bitirir:

«İnsanlar, ben sizi sevdim — Uyanık olunuz!»

Bu sözler, savaşın en çetininde denenmiş bir devrimcinin son sözüdür. Fuçik, kitabının bir yerinde «Ölümle Hayat arasındaki yarış»ın sözünü eder. «Ölüm» le kastettiği, Gestaponun kendisi ile ilgili formaliteleri tamamlaması ve idam edilmesidir. «Hayat» la kastettiği bulunduğu Prag şehrinin kurtarılması, Gestapo cellâtları ile birlikte bütün Nazilerden temizlenmesidir. Gestapo elini çabuk tuttu ve Sovyet Ordusu Prag'a girmeden önce kovuşturmayı sona erdirdi ve Gestapo cellâtları Fuçik'e kıydılar. Böylece «Ölümle Hayat arasındaki yarışı», «Ölüm» kazanmış oldu.

Evet «İnsanlar, ben sizi sevdim — Uyanık Olunuz!» sözü Fuçik'in son sözüdür.

Her gerçek yurtsever, her gerçek devrimci bu söze kulak vermek zorundadır. Uyanık olmak zorundadır. Devrimci uyanıklık, kendi emekçi halkı yararına payına düşeni yapmayı görev sayan devrimcinin en önde gelen vasfıdır. Sömürü düzenini emekçi halkın yararına değiştirmek çabasında olanlarla bu düzenin sürüp gitmesi için çalışan güçler arasındaki mücadele çok çetin, çok çapraşık, çok yönlü bir mücadeledir. Bu mücadelede devrimci güçlerin kendi eylem çizgilerini doğru saptamaları, gerici amaçlarını, davranışlarını, en ufak kıpırdanışlarına kadar izlemelerine, doğru değerlendirmelerine bağlıdır, uyanık olmalarına bağlıdır.

Mevcut düzenin savunucusu olan güçler geniş olanaklara sahiptirler, tecrübelidirler, kalleşçe mücadelenin ustasıdırlar. Böyle bir hasmı altedebilmek için, tarih tekerleğinin emekçiler dâvasının doğrultusunda dönmesine güvenmek yetmez. En az hasmın kadar usta-ca mücadele etmeyi bileceksin; ve hele karşındakinin oyununu zamanında sezecek, o oyunu boşa çıkaracaksın. Atalar bize akan suyun uyuyabileceğini ama düşmanın aslâ uyumadığını söyler. Karşındaki gerici güç uyumadığına göre devrimci olarak, Türkiye emek çilerinin davasına lâyık militan olarak sen de uyanık olacaksın.

•

GERİCİ güçler devrimci akımı, sosyalist akımı kendi istedikleri doğrultuya, kendileri için en elverişli doğrultuya yöneltme çabasındadırlar. Bu, her zaman her yerde böyle olmuştur. Batının yalnız adı sosyalist olan siyasi örgütlerinin başındaki oportünistlerin uzun yıllardan beri yaptıkları şey, özet olarak, kendi ülkelerinin işçi sınıfının devrimci bilincini törpülemek, işçi hareketini kapitalist sömürü düzenine en az zararlı mecralara yöneltmek olmuştur. Ve birçok iç ve dış konjonktürlerin de yardımıyla bu işte başarı sağlamışlardır. Öyle ki bugün örneğin Almanya'da, tek başına iktidarda iken buna cür'et edemeyen Hıristiyan Demokrat Parti, ancak Alman Sosyal Demokrat Partisinin de iktidara katılmasıyla bir koalisyon hükümeti kuruldukta'n sonra «Olağanüstü Tedbirler Kanunu» nu çıkarabilmekte, ve devrimci öğrenci hareketine bu faşist kanunla karşı koymaktadır. Yani Almanya'da oportünistlerin yönetimindeki adı Sosyalist olan parti, gericilikte en gerici partiyi bile gölgede bırakmıştır.

Örneğin İngiltere'de bugün adı «İşçi Partisi» olan siyasî örgüt, İngiliz Emperyalizminin çıkarlarını savunmada çok kez muhafazakârlardan bile daha gayretlidir.

Örneğin Fransa'da bugün, Fransız Solunun başı diye anılan Mitterand, özellikle dış politika ve NATO'ya karşı tutum konusunda, Fransız Millî Burjuvazisinin adamı General De Gaulle'den çok daha gerici bir davranış içindedir.

Oysa bu üç gelişmiş Batı ülkesinden birincisi (Almanya) geçen yüzyıl içinde Bilimsel Sosyalizmin beşiği olan bir ülkeydi. İkincisi (İngiltere) Çartizm'in doğduğu ve ilk çetin işçi sınıfı mücadelelerinin yer aldığı, Ondokuzuncu yüzyılın en ileri ülkesi idi. Üçüncüsü (Fransa) 1871 de, dünya tarihinin ilk sosyalist devrimi olan Paris Komününün yer aldığı, ilk proleter iktidarının kurulduğu ülke idi.

Batı işçi hareketinin en geniş çevrelerini kucaklayan örgütlerin o günlerin devrimci geleneğinden bugünün oportünizminde nasıl vardığını incelerken, sadece objektif şartları göz önünde tutmakla yetinemeyiz. Objektif şartları etkileyen önemli bir faktörün de, söz konusu ülkelerin burjuvazisinin sosyalist örgütleri yozlaştırmada, sosyalist akımın içine kendi adamlarını sokmada ve akımı burjuvazinin sınıf çıkarlarına paralel bir doğrultuya yöneltmede sağladığı başarı olduğundan şüphe edilemez. Meselenin bu yönü içinde yaşadığımız dönemde bizim için son derece önemlidir.

Bu üç Batı örneği, burjuva demokratik devrimini gerçekleştirmiş ülkelerde, burjuva parlamantarizmi ortamında, emekçi sosyalist partilerin yozlaştırılması örneğidir. Ama sosyalist akımın yozlaşması tehlikesi, yalnız burjuva parlamantarizmi ortamında, legal şartlara özgü bir şey değildir. Baskı rejimlerinde de, faşist terör şartlarında da, sosyalist hareket illegalite şartlarında bulunduğu bir ortamda da bu tehlike vardır; nasıl ki, emekçi partisi, sosyalist parti iktidara geldikten sonra da yozlaşması ve devrimci misyonunu yerine getiremez hâle gelmesi tehlikesi varsa. Sosyalist hareket legal muhalefette iken de, illegaliteye

İktidara gelmiş, ülkenin yönetimini eline almış ve sosyalizmin kurulması yolunda önemli adımlar atmış bir emekçi partisini, iktidardan düşürdüğü eski düzenin dayanağı olan güçlerin uzun boylu etkiliyemiyeceği sanılabilir. Bu aşırı ölçüde iyimser bir sanıdır. Sosyalist kuruluş aşamasında olan bir ülkede de eski düzenden yana olan güçlerin toplumsal gelişmeyi etkileme yolunu bulabildikleri, hem de hiç umulmadık alanlarda başarı sağlayabildikleri bir gerçektir.

itilmiş durumdayken de, sosyalist örgüt iktidara geçtikten sonra da emperyalizmin dıştan desteklediği gerici güçler, sosyalist hareketi etkileme ve kendi sınıf çıkarlarına en az zararlı mecralara sürükleme çabasında olacaklar ve bu yolda çok geniş olan olanaklarından yararlanmakta kusur etmiyeceklerdir.

•

İKTİDARA gelmiş, ülkenin yönetimini eline almış ve sosyalizmin kurulması yolunda önemli adımlar atmış bir emekçi partisini, iktidardan düşürdüğü eski düzenin dayanağı olan güçlerin uzun boylu etkilemiyeceği sanılabilir. Bu aşırı ölçüde iyimser bir sanıdır. Sosyalist kuruluş aşamasında olan bir ülkede de eski düzenden yana olan güçlerin toplumsal gelişmeyi etkileme yolunu bulabildikleri, hem de hiç umulmadık alanlarda başarı sağlayabildikleri bir gerçektir.

Yazımıza Fuçik'in sözleriyle başladık. Gene onun ülkesinden, Çekoslovakya'dan söz edelim. Burada söyleyeceklerimizin son Çekoslovakya olaylarına biraz olsun ışık tutacağı kanısındayız.

Bundan yirmi yıl kadar önce Çekoslovakya'dan geçen bir yabancının o ülkedeki bazı izlenimleri bugün de ilginçliğini muhafaza etmektedir:

Yıl 1949. Çekoslovak Komünist Partisi beş yıldan beri bir iktidar partisidir. Bir koalisyon hükümeti vardır ama komünistler hükümette egemen durumdadırlar. Kişileri putlaştırma doruğundadır. Söz konusu yabancı Praga gelir; bu başkentte birkaç gün kalacaktır. Yabancı, Bilimler Akademisi'nin bir seminerine gider. Tıklım tıklım dolu bir salonda değişik uluslardan konuşmacılar kürsüye çıkarlar konuşurlar. Seminer konusu 1848 devrimleriyle ilgili tarihi bir konudur. Yüz yıl önce vukubulmuş olayları incelemek üzere söz alan konuşmacılardan hemen hepsi sırasını getirip, «Iosif Visaryonoviç Stalin» adını hecelere basa basa söylemektedirler. Bu ad duyulunca bütün salon ayağa fırlamaktadır. Alkış ve Hurra! sesleri kulakları sağır edecek kuvvettedir. Eller yoruluınca sürekli alkışlar kesik hâle gelerek yürüyüş temposuna uymaktadır. Ve bu hep birlikte belli bir tempoyla el çırpmanın yanında, hep bir ağızdan «Staa... lin!», «Staa... lin!» diye bağırılmaktadır.

Yabancı, bir Bilimler Akademisi semineri dinleyicilerinin bu ölçüde coşkunluğunu biraz tuhaf karşılamakla birlikte, sahneyi hoşgörüyle seyreder. Bir ara gözü sağındaki adama takılır. Uygar görünüşlü altmışında bir adamdır. Giyinişinden, kelebek kravatından ve bütün halinden eski düzende gün görmüş bir adam olduğu bellidir. Belki de Bilimler Akademisi üyesi, belki de Thomas Mazarik zamanından kalma bir Üniversite profesörü. Adamcağız herkes gibi el çırpmakta ve «Stalin» diye bağırmaktadır. Ancak bunu yaparken dudağından alaycı bir gülümsemeyi eksik etmemektedir. Bu anlamlı gülümseme yabancının gözünden kaçmaz.

Yabancı, solundaki adama bakacak olur. O da aynı yaşlarda, aynı havada bir adamdır. O da aynı biçimde el çırpmakta ve bağırmaktadır. Onun dudağında da aynı gülümseme, ay'nı acı alay. Yabancının bu yapma coşkunluğa canı sıkılır. Canını sıkan şey bu adamcağızların yapma davranışları değildir, onları buna zorlayanların tutumudur. Çevresindekilerin tep kisine aldırmayarak yerine oturur kollarını kavuşturur.

Ertesi gün bir lokantada birkaç Çek'le konuşmaktadır. Çekler mukavemet hareketine katılmış, yararlıklar göstermiş, yeni düzenin dayanağı, oldukça genç kimselerdir. Yabancı, şaka yollu, «Halkı bilinçlendirme yolunda çalışmalarınız çok başarılı olmuş, der, eski düzenden kalma yaşlı başlı profesörleri ilk okul öğrencileri gibi coşturuyorsunuz.»

Çeklerin en zekî görüneni karşılık verir: «Evet, der, eski düzenden kalma aydınlarımız toplantılarda öyle coşarlar. Hem hemen hepsi Komünist Partisi üyesidir de, ama seçimlerde bize değil, en sağcı partiye oy verirler. Gizli oy verildiğinden kontrol etmenin imkânı yoktur. Başarımız işte böyle bir başarıdır.»

Yabancı sorar: «Peki bu adamcağızları böyle bağırtmanın, el çırptırmanın gereği var mı? Stalin böyle sahte bağlılık gösterilerine pek mi muhtaç? İleri bir ülkede, bir lidere bağlılık, mutlaka futbol alanında takımlara gösterilen bağlılık gibi mi ifade edilmelidir? Bunun daha ağırbaşlı bir şekli olamaz mı?»

Çek'in cevabı ilginçtir: «Alkış, 'yaşa varol' diye bağırma müessesesini biz yaratmadık. Eski toplumdan devraldık. İnsanlar, hiç değilse bu aşamada, bu müessesenin gereğini duyuyorlar. Bunu değiştirecek güçte değiliz henüz. Belki gün gelecek insanlar toplu halde iken duygularını başka biçimde ifade edeceklerdir.

---

büyük devlet küçük devlet

Şevki AKŞİT

TİP İstanbul İl Kongresi'nin NE AMERİKA NE RUSYA, YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ DEMOKRATİK SOSYALİST TÜRKİYE yazılı afişi önündeki siyasî konuşmalarda Aybar ve Boran, daha çok, bu sloganın anlamı üzerinde durmuşlardı.

Konuşmalar bitip te kendinizi dinlediğinizde - kabahatin büyüğü, demek ki büyük devletlerdeymiş, onlarla aynı askerî, politik, ekonomik paktlara girdiğinizde, bağımsızlığınız elden gidiyor - gibisine bir yargıya varıyordunuz.

Bu bakımdan, biz daha çok böyle bir yargının, gerçeği ne oranda yansıttığı üzerinde duracağız. Evet, onlara göre, kabahatin büyüğü, büyük devletlerle aynı ittifaka girmekteydi. Bu büyük devlet ha kapitalist olmuş, ha sosyalist olmuş, farketmezdi. Örneğin, Boran'a göre, Büyük devletin iç düzeninin önemi yoktur. Önemli olan ittifak kurulan devletin, büyük devlet oluşudur. Böyle bir ittifak küçük devleti bağımsızlıktan fedakârlık zorunda bırakır.» Aynı görüş Aybar tarafından, «Büyük devletle aynı ittifak içinde olmak, küçük devleti okka altına sokar. Çekoslovakya ve Yunanistan'ın başına neler gelebileceğini - hem de barış içinde - olaylar ortaya koymuştur. Bu olaylar nihayet bir görüntüdür. Aslında bu devletler, bağımsızlıklarını, daha ittifaklara girdikleri anda kaybetmişlerdi.» **diye ifade edildiydi.**

Sosyalizm tarihine katkı!

Aybar'ın ve Boran'ın, ne zamandır sosyalizmin tarihine yaptıklarını söyledikleri katkılardan biri de bu muydu acaba? Fakat yanlış anlaşılmasın. Onlar, tüm ittifaklara karşı değildiler. Ve ısrarla belirttiler ki, ittifak kurulan devletin, iç düzeninin, önemi yoktur. Yeter ki bu devlet büyük devlet olmasındı. Yine onlara göre, aynı görüşü Atatürk de dış politikasında uygulamıştı. TİP'li yöneticilerin tarihî katkısı da Atatürk'ün, belirli koşullarda ve yalnız Türkiye için öngördüğü bu dış politika tutumuna, her zaman geçerli, ve cihanşumul bir nitelik kazandırmak oluyordu.

Bu görüşün mantıki sonuçlarından, Türkiye Cumhuriyeti şayet büyük olmayan faşist devletlerle ittifaklar kurarsa, bunda bir sakınca olmıyacağı kanısına rahatlıkla varabilirdik. Örneğin, Akdenizin bir başını tutan İspanya ve Portekiz faşist devletleriyle, öteki başını tutan, Yunan Cuntası ve Türkiye Cumhuriyeti pekâlâ bir ittifaka girebilirdi. Çünkü, TİP yöneticilerine göre «ittifakta iç düzenin önemi yoktu.» Ya da İsrail, Suudi-Arabistan kralhğı, İran şahlığı ile pekâlâ bir ittifak içinde olabilirdik. Yeter ki büyük devletlerin katıldıkları ittifaklar olmasın.

Konuşmaları dinleyip, bir an için, kabullendikten sonra, NATO ve Varşova Paktlarına dahil küçük devletlere acımamak elden gelmiyordu. Yunanistan ve Türkiye, Amerikan emperyalizminin pençesinde, nasıl kıvranıyorsa, Varşova Paktına dahil ülkeler de Sovyetler Birliğinin egemenliğinde aynı kıvrantı içindeydiler. TİP yöneticileri bu görüşlerini yazılı olarak da açıklamışlardı. Biz nasıl ikinci bir bağımsızlık savaşı vermek zorundaysak küçük sosyalist devletler de ayni durumdaydılar. Yugoslavya'yı örnek almalarından gayrı çıkar yolları yoktu.

Büyük devletten neyi murad ederler?

Yalnız, TİP yöneticilerinin büyük devletten neyi murad ettikleri pek belli değildi. Örneğin, bir İsrail mi yoksa bir Mısır mı daha büyük devletti? Ya da bir Almanya, Belçika ve Hindistan'ı düşündüğümüzde hangisi daha büyüktü? Bu ayırımda kullanılan ölçünün sırrı itina ile gizlenmişti. Örneğin ÇİN, devrimini yapmadan önce, devrimini yaptıktan sonra, sınırlar sabit kalsın diyelim, acaba aynı büyüklükte miydi? İkinci dünya savaşından önce, sanayii gelişmiş, emperyalist bir devlet olan Japonya, nüfus ve yüzölçümü olarak, Çin'den çok küçük bir devletti ama, yine de Çin'in başında boza pişiriyordu. Sonra örneğin, Türkiye Arnavutluğa oranla çok büyük bir devlet sayılmaz mıydı? Arnavutluğun bir ittifaka girmesi söz konusu olsa Lüksemburg, İsviçre örneği akran devletler mi araması gerekecekti?

Acaba, günümüzde bir devletin diğer bir devlet üzerinde egemenlik kurması için, sadece emperyalist olması yeterli değil miydi? Aybar ve Boran'a göre yeterli değildi. Büyük devlet olduktan sonra, ha emperyalist, ha sosyalist olmuş fark etmezdi. Her iki halde de ayni ittifak içinde bulundukları küçük devletler üzerinde egemenlik kuracaklar, onları çaresiz sömürecekler, bu kaçınılmazdı.

Peki, bu büyük devletler, ayni ittifak içinde bulunmadıkları diğer devletler üzerinde egemenlik kurup onları, her bakımdan, sömürmiyecekler miydi? Emperyalist düzenin oluşması ve sürekliliği için, kuşkusuz, bu kaçınılmazdı. Sosyalist düzenin oluşması ve sürekliliği içinse, böyle bir zorunluluğun söz konusu bile olmıyacağı, tersine, herhangi bir sosyalist ülkede, böyle bir eğilim başgösterse, sosyalist düzenin, düzen olarak tehlikeye gireceği bilimsel gerçeğini ne yapmalıydı. Atatürk'ün «Hayatta En Hakikî Mürşit İlimdir.» öğüdünü, sıradan politikacılar örneği, bir tarafta itivermenin, gerçek bir zorunluluğu olabilir miydi? Peki, sosyalist bir devletin aynı ittifak içinde bulunduğu kardeş sosyalist devletleri egemenliği altına alıp sömürmesinin kaçınılmazlığı nereden geliyordu? Ayrı sosyal düzende bulu-

Onun için bizim meselemiz, bizim yapabileceğimiz tek şey, en lâyık olan adamın alkışlanmasını, bağlılık gösterilerinin ona olmasını sağlamaktır, o kadar. Bizce lider olarak gösterilmeye en lâyık kimse Stalin'dir. Bağlılık gösterilerinin ona olması gerekir. Çünkü eğer lideri sen göstermezsen, gerici güçler liderin, hem de emekçilerin liderinin kim olacağını saptamaya kalkarlar. Halka onlar lideri gösterirler.

«Bu, şöyle olur: Partinin yönetici kadrosu içinde değişik tipte kimseler bulunur elbet, bu tabiîdir. Bunlar arasında gericilerin, eski düzenden yana olanların, kendi çıkarları bakımından en az zararlı saydıkları, şerrin ehveni saydıkları kimseler de bulunabilir. Böyle biri tesbit edildi mi, fısıltı gazetesi yayını başlar devrimden yana olanlara göze kestirilen adamın geçmişteki eylemi abartılarak anlatılır ve övülür. Böyleleri sonunda 'gericiler bile bu adamın erdemlerini inkâr edemiyorlar' der duruma getirilirler. Devrim düşmanlarına « o da komünist ama, ötekilerden başka, şöyle anlayışlı, şöyle ağırbaşlı, şöyle kültürlü vb. vb.» diye lânse edilir. Parti Merkez Komitesi üyeleri bir yerde toplu olarak göründüklerinde en çok alkışı o toplar. Oysa Merkez Komitesin de yetenek bakımından, teorik hazırlık bakımından, eylem bakımından ondan çok üstün kimseler vardır. Ama fısıltı gazetesi, bir yandan adamımızı överken, öte yandan iftiralardan ve yalanlardan çekinmeksizin Merkez Komitesinin en değerli üyelerini yermekte kamu oyunu etkilemektedir. Öyle ki, kaşla göz arasında adamımız en popüler halk lideri durumuna gelmiştir. Şirinlik muskası onun boynunda asılıdır. Ve yeni bir lider ileri sürme kararı alındığında elbette ki, kamuoyunun eğilimi gözönünde tutulur. Ve o şirinlik muskası kararı etkileyen bir faktör olur. Böylelikle muskalı lider seçilmiş olur; daha lâyık oldukları halde ötekiler gadre uğramış olurlar.

«Sonuçta olan nedir?» Biz iktidarda iken, liderimizin kim olacağını, biz kendimiz değil, bize karşı olan güçler dolaylı olarak tâyin etmişlerdir. Onun için bu konuda uyanık olmak, atik davranmak zorundayız.»

Belirli tarihî şartlarda, lidere bağlılık gösterileri yöntemleri gibi, eski düzenden miras kalan kurumları devrim yararına kullanmanın ve meydanı karşı - devrimci kişilere bırakmamanın gereğinden söz edilmektedir burada. Ayrıca şahıs putlaştırmanın da bir açıdan savunması yapılmaktadır. Ama açıklama eksiktir. Sosyalist bir ülkede eski düzenden yana olan güçlerin elinde biricik silâh fısıltı gazetesi değildir. Buna başka silâhları da katmak gerekir, örneğin emperyalist dünyanın türlü yollardan dıştan etkileri gibi: Pasternak'ın açıkça karşı - devrimci romanı Dr. Jivago'ya Nobel ödülünü kazandırmadan sosyalist ülkelerde yapılmış hem biçim hem muhteva bakımından gerici filimleri Batı'nın sinema festivallerinde «En Başarılı Film» ilân etmeye kadar; Ye-ye müziğinden şeyk dansına kadar.

Onun için devrimci bir iktidar kurulduktan sonra da, devrimciler uyanık olmak zorundadırlar. Çünkü «devrimden sonra da uzun süre daha güçlü olan düşman» alışılmadık yeni yöntemlere, o zamana kadar bilinmeyen savaş hilelerine başvurarak mücadelesini sürdürür.

•

ŞİMDİ de, sosyalist olmayan, ama emperyalizmin çıplak yüzüyle gördüğü anda milliyetçi, anti - emperyalist bir çizgi izleme eğiliminde olan iyi niyetli bürokrat aydınların iktidarı ellerinde tuttuğu bir durumu, 27 Mayıs'tan hemen sonraki dönemi bu bakımdan ele alalım.

27 Mayıs'ın Türk toplumundaki devrimci nitelikte birikimin açığa çıkma olanağını bir ölçüde sağladığı besbellidir. 27 Mayıs'tan sonra bir sola açılış olmuştur Türkiye'de. Bu şu andaki AP. iktidarının ve temsil ettiği güçlerin sağa açılış çabalarının ters doğrultusunda bir gelişmeyi temsil eder. Ama 27 Mayıs'tan sonraki sola açılış, Türkiye emekçilerini kendi öz siyasî örgütlerinden yoksun bırakma amacını güden ünlü 141. ve 142. maddeler gölgesinde bir açılıştır. Ve iktidardaki Kemalist grup ve 27 Mayıs'a destek olan küçük burjuva bürokrasisinin sol kanadından sosyalizan aydınlar çevresi hazırlıksızdı, tecrübesizdi ve gereken devrimci uyanıklığı gösteremedi. Öyle ki, sola açılışa yön verenler devrimciler olmadı, Türkiye'de bu açılışın emekçi halkın yararına gelişmeler göstermesine karşı olan iç ve dış çevreler oldu.

27 Mayıs'ı izleyen günleri hatırlayalım: Toplum meselelerinin yukardan kanun ve kararnamelerle halledilebiceği inancıyla yeni Menderes'lere yolu kapıyacak, su geçirmez bir Anayasa meydana getirmek için az mı emek harcandı? Ya geri kalmamızın sebebi olan iktisadî ve toplumsal düzeni değiştirmeden «Plânlı Kalkınma» ya bağlanan umutlar... Nüfus % 3 artıyordu, % 7 millî gelir artışı sağladık mı iş tamamdı, kalkınacaktık. O günlerde yönetici çevrelerde kurulu düzeni değiştirmekten pek söz eden yoktu. Solcu geçinen aydınların ağzından iki isim düşmüyordu: Ballock ve Kaldor. Bütün konuşmalarda, bütün yazılarda bunlardan aktarmalar vardı. Türkiye'ye dair raporlarında Ballock şöyle demişti, Kaldor şunu öğütlemişti... Bunlar İngiliz İşçi Partisinin sol kanadından kimselerdi. Bunlar İngiltere'nin B-K'sı idiler; tıpkı Bulganin ile Kruşçef'in Sovyetler Birliği'nin B-K'sı oldukları gibi. Ve bu arada bir demokratik devrimin en ilkel reformları bile yapılmadı. Demokratik devrim yapma iddiasında olan bir toplumun ilk görevinin, siyasî bağımsızlığı önünde duran engelleri temizlemek olduğu düşünülmedi. Amerika ile aramızdaki vesayet ilişkileri üzerinde durulmadı. Köklü bir toprak reformuyla feodal kalıntıları temizleme yoluna gidilmedi. Devrimci ruhun egemen olduğu o günlerde, çok değerli zamanları, nihayet üst yapı kurumları olan ve uygun bir temele dayanmadıkça lâfta kalması mukadder bulunan Anayasa ve Plân lâfıyla geçirdik. Gerçi getirilen Anayasa, yasama gücünün yetkilerini sınırlandırarak ve bürokratik kurumların denetim olanaklarını genişleterek bugünkü ortamda işbirlikçi sermaye çevrelerinin aleyhine ve Kemalist aydınlar lehine bir değişiklik sağlamıştır; ama gene bu Anayasa gereğince, Menderes'i rahmetle andıran bir AP. iktidarı başa geçebilmektedir. Ve kalkınma plânına da «bize plân değil pilâv gerek» diyenler sahip çıkmışlardır; ve bunlar o plânı temsil ettikleri asalak sınıfların çıkarına uygun biçimde uygulamaktadırlar. Ballock'lar, Kaldor'lar, görevlerini yerine getirmiş kimselerin rahatlığı içinde, bakışlarını Türkiye'den başka noktalara, emperyalizmin çıkarlarını savunacakları dünyanın başka ülkelerine çevirmişlerdir. Çünkü İngiliz İşçi Partisi'nin en sağındaki adam da, en solundaki adam da İngiliz emperyalizminin adamıdır. Ve İngiliz emperyalizmi, çıkarlarını savunma durumunda olduğu Orta Doğu'da, Türkiye gibi bir ülkenin gerçek kalkınma yolunu tutmasının (ki bu yol emperyalist sistem içinde kapitalist kalkınma yolu olamaz) engellemeyi görev sayar. İşte Ballocklar, Kaldorlar da bu görevi yerine getirmişlerdir, bize imkânsız olan bir şeyi, kurulu sömürü düzenini değiştirmeden kalkınmayı öğütlemşlerdir. Yerli plâncılarımızdan bir kısmının, emperyalizmin kurumları olan OECD'de ya da Dünya Bankasında bazı görevlere atanmalarını da Ballock'ların misyonunun bir ayrıntısı saymak gerekir.

Kısacası 27 Mayıs'tan sonraki sola açılış döneminde İktidardaki ve iktidara yakın ilerici aydınlar, amaçları Türkiye'nin emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen geri bir tarım ülkesi olarak varlığını sürdürmesinden yana olan yerli yabancı çevrelerin gerici etkileri altında kalmışlar, devrimci uyanıklık gösterememişler, oyuna gelmişlerdir.

Oysa devrimci odur ki, karşısına çıkan her kişinin hangi amaca hizmet ettiğini, her davranışın hangi gerçek amaca yöneldiğini görür ve tedbirini alır. Hiç şüphe yok ki, 27 Mayıs kadrosunun, devirdiği iktidarın emekçi dâvasını baştan beri güdenlere karşı davranışını olduğu gibi benimsemesi, 141. ve 142. maddelere dokunmaması, bu devrimcilerin siyaset alanında yerlerini almalarına imkân verecek bir demokratik özgürlük ortamının yaratılması gereğini kavramaması, gerici güçlerin oyununa gelişin sebeplerinden biri olmuştur.

•

BÖYLE bir oyuna gelmemek için, dost, düşman bütün toplumsal güçlerin niteliklerini ve davranışlarını doğru değerlendirmek gerekir. İyiliğini isteyen bir devrimciyi, bazı çevrelerce aşırı sayılıyor diye düşman saydın mı, ve aslında kötülüğünü isteyen iç ve dış çevrelerin temsilcilerinin iki yüzlülüklerine, sahte dostça davranışlarına kandın mı yanılman mukadderdir. Devrimci uyanıklık dostlar çevresine kapanıp kalmamayı her hareketi yakından izlemeyi düşmanlarının da tutumlarının derin nedenlerini kavramayı gerektirir.

Son zamanlarda Türkiye'de sosyalist akımın tarihi üzerine kitaplar yayınlanmaktadır. Bugünkü ortamda bunu yapma olanağını bulanlar daha çok Tevetoğlu, Darendelioğlu vb. tipinde sosyalizm düşmanlarıdır. Henüz Türkiye'de ehil kalemlerin bu ülkenin sosyalizm tarihini yazabilmeleri için gerekli demokratik özgürlük ortamı olmadığından, bu önemli araştırma alanı şimdilik daha çok anti-komünizm simsarlarının tekelindedir. Ama biz gene de çıkan bütün kitapları büyük dikkatle okumalıyız. Elbette ki, Türkiye'de sosyalizm tarihini öğrenmek için değil. Sosyalizm tarihini emniyetçilerden, anti-komünizm simsarlarından öğrenecek değiliz. Biz o kitapları sosyalizme karşı olan çevre ve kurumların sosyalist çevrelere ve şahıslara karşı tutumlarını anlamak için okumalıyız. Yazarın, ancak satırlar arasında sezilebilen, gerçek amacının ne olduğunu doğru saptayabilmek için okumalıyız o yayını.

Örneğin Aclan Sayılgan'ın «Solun 94 Yılı» adlı kitabında, bu bakımdan çok ilginç şeyler bulabiliriz.

Türkiye'de sosyalist hareketler üzerine bir inceleme olma iddiasında olan bu kitabın sonunda, metinde adı geçenlerden bazılarının fotoğrafları yayınlanmıştır. Bu fotoğrafların olsun, kitaba aktarılan bazı metinlerin olsun resmî arşivlerden sağlandığı besbellidir. Yani kitabın hazırlanmasında 141. maddeden hüküm giymiş kimselere ait resim ve belgeleri muhafaza etmekle görevli mercilerle yazar arasında bir işbirliği olmuştur. Bu bakımdan, solcu diye tanıtılan çeşitli şahıs ve çevrelere karşı, kitabın doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak benimsediği tutum, bu mercilerin tutumunu yansıttığını ve kitapta doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak okuyucu üzerinde yapılmak istenen telkinin de bu mercilerin yapmak istediği telkin olduğunu söyleyebiliriz.

Yayınlanan resimleri bu bakımdan ele alalım: Türkiye'ye bilimsel sosyalizmi ilk getiren adam, 73 yıllık ömrü boyunca sosyalist hareketin ön safında yerini almış olan, proleter devrimcisinin çetin yolunda şaşmadan yürüyen ve sürgünde ölen, Jean Jaurès'lerin Anatole France'ların tilmizi Dr. Şefik Hüsnü Değmer'e kitabın fotoğraflar bölümünde yarım sayfa ayrılmıştır; buna karşılık örneğin Şevket Süreyya Aydemir'e koca bir sayfa yer verilmiştir.

Türkiye emekçileri davasının en yiğit, en yetenekli savunucularından biri olan Reşat Fuat'ın resmine bir sayfanın dörtte biri ayrılmıştır, ama örneğin Mehmet Ali Aybar'a ve grubuna koca bir sayfa yer verilmiştir.

Bu resimlerin mizampajının taşıdığı anlam ve kitapta üstü örtülü biçimde yapılmak istenen telkin uyanık bir okuyucunun gözünden kaçmaz. Besbelli ki, yazarın mensup bulunduğu çevre, Şevket Süreyya Aydemir tipi, ya da Mehmet Ali Aybar tipi «sosyalisti» yeğ saymaktadır. Ve sosyalist akım önlenemediğine göre, hiç olmazsa bu kimselerin temsil ettikleri «sosyalizmin» yayılmasından yanadır. Bunun için uygun görülen adamlar lânse edilmelidir ve tabiî gerçek sosyalistler de halkın gözünden düşürülmelidir. Ve bunu sağlamak için sadece, okuyucuyu istenen şekilde etkilemek amacıyla resimlerin mizampajıyla ya da yayınlanan kitaplardan aktarılan belgelerin maksatlı seçimiyle yetinilmemektedir.

Ve bu davranış, sadece sosyalizm düşmanlarının yazdıkları «sosyalizm tarihlerine» özgü bir şey değildir. Bizde bu anlamda siyasî amaçlar güden mahkeme kararları da çoğaltılmış ve dağıtılmıştır geçmişte. 1948 yılında tebliğ edilen Türkiye Emekçi Köylü Sosyalist Partisi dâvasının Gerekçeli Hükmü bu bakımdan ilginçtir. Gerekçeli hükmün kimin tarafından kaleme alındığını gözönünde tutmayan ve kaleme alanın bazı amaçlar güdebileceğini düşünmeyen bir kimse, yani devrimci uyanıklıktan nasibi olmayan bir kimse, hükmü okuduğunda, emekçi partisinin lideri Şefik Hüsnü Değmer hakkında olumsuz bir izlenime varacaktır. Bu izlenim sağlandığı anda sosyalizme karşı olan güçler maksatlarına, başka türlü yıkamadıkları Şefik Hüsnü Değmer'i bu yoldan yıkma maksadına bir ölçüde varmış olacaklardır. Ama öte yandan, aynı gerekçeli hükümde, yıkılmak değil, lânse edilmek istenen kimseler de olabilir. Örneğin bir yerde tutuklanamıyan ve mahkeme önüne sevkedilemiyen bir sanıktan şöyle söz edilemektedir: «Her taşın altından çıkan, işçi menşe'inden gelme bu en faal komünist, emniyet teşkilâtının bütün çabalarına rağmen bir türlü yakalanamamıştır...»

Güdülen amaç, devrimci eylemde bulunma özleminde olan okuyucunun sözü edilen kimseye güveninin sağlanmasıdır. Oysa o kimse gafil davranmış ve ajan provokatörlerin tuzağına düşmüştür. Dost sandığı ve güvenerek saklandığı yeri bildirdiği kimseler emniyetin adamlarıdır ve uygun görülecek anda, yakalanması işten bile değildir.

1948 TEKS Partisi dâvasının Gerekçeli Hükmü, Türkiye'nin o zamanki özel şartlarında, emniyet teşkilâtının, gerçekten tehlikeli saydığı bir kimseyi, Türkiye'nin sol çevrelerinde itibardan düşürmek için ve illegal eylemde hangi adama güvenebileceğini aynı çevrelere usulüyle göstermek için bir mahkeme kararından yararlanılması örneğidir. Eğer Türkiye solcuları Şefik Hüsnü'ye karşı doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak açılan kötüleme kampanyasına kanmış olsalardı, (ki bu kampanyaya birkaç sosyalizan aydın dışında kimse kanmamıştır) ve aynı kararda lânse edilmek istenen kimseye güvenip onun yöresinde toplansalardı ne olurdu? İllegal eylem şartlarında önderi sosyalistler değil, sosyalizm düşmanları tâyin etmiş olurdu. Ama böyle olmadı. Türkiye sosyalistleri, kendi insanları hakkında, karşı tarafın kaleme aldığı belgelere dayanarak hüküm vermediler ve sosyalizm düşmanları Şefik Hüsnü'yü yıkamadılar.

•

BURJUVAZİ iktidarda iken parlanmanter demokrasi şartlarında da, sosyalist örgüt iktidara geçtikten sonra da ve demokratik olmayan bir düzende de, sömürü düzeninden yana olan güçlerin, sosyalist akımı etkileme ve kurulu düzen için en az zararlı mecralara yöneltme çabasında olduklarını ve yer yer bunda başarı da sağlayabildiklerini gördük.

Şimdi şu soruyla karşı karşıyayız: Bizim bugünkü şartlarımızda, yani 141. ve 142. maddeler gölgesinde, pek sınırlı demokratik özgürlük şartlarında, sosyalist eylemin bir bakıma tutucu güçlerin iznine bağlı bulunduğu bir ortamda, yani sosyalizme karşı olan güçler için çok elverişli olan bir ortamda, «sosyalist örgütüm» diye ortaya çıkan bir kuruluşun yöneticilerinin saptanmasında ve bu örgütün siyasî çizgisinin belirlenmesinde etkili olmak için, bu örgütü istenen doğrultuya yöneltmek için, kurulu düzenin bekçisi olan yerli yabancı kurumlar çaba gösterirler mi, göstermezler mi?

Gösterirlerse, gösterdiyseler, sosyalist örgütün yöneticilerinin saptanmasında ve örgütün kurulu düzene en az zararlı doğrultuya yöneltilmesinde, kurulu düzenin bekçisi görevindeki bu kurumlar ne ölçüde başarılı olmuşlardır? Bu yerli, yabancı kurumların başardıkları şey, somut olarak nedir?

Başta gelen özelliği devrimci uyanıklık olan her Türk devrimcisi, her millici, bu soruları doğru cevaplandırmakla yükümlüdür.

nan ülkeler üzerinde egemenlik kurup, iç düzeni gereği, sömürmeyi hedef tutamıyan bir sosyalist ülke, aynı tutumu, neden aynı ittifak içinde olduğu sosyalist devletlerden esirgesindi?

Yalnız bu açmaz bile, Aybar ve Boran'ın, soyut olarak büyük devlet - küçük devlet safsatasının gülünçlüğünü fazlasıyla ortaya koyar nitelikteydi. Ya da bu kadar gülünç duruma düşmemek için, sosyalist düzeni uygulamada, öncelikle büyük devlet olmamayı şart koşmaları gerekmez miydi?

Büyük devlet olmanın avantajı

Ama, emperyalizmin egemen olduğu bir dünyada, onun sömürü alanından sıyrılıp, sosyalist bir düzen kurmak ve bu sosyalist düzeni sürdürebilmek için büyük devlet olmanın avantajı yabana atılır şey miydi? Birinci Dünya Savaşı sonunda Rusya, İkinci Dünya Savaşı sonunda Çin, bu avantajın somut örneğini göstermişlerdi. Yine İkinci Dünya Savaşında, Alman faşist sürülerinin, çıktıkları inlerine kadar, Sovyet orduları tarafından, çevrile çevrile kovalanması sonucu, Doğu Avrupa sosyalist devletleri kurulabilmişti. Sovyetler Birliği'nin bu savaşta 20 milyon insanı ölmüştü. Şayet Sovyetler Birliği, yirmi milyonluk bir devlet olsaydı en ufak bir kalıntı bile bırakmadan, bir varmış bir yokmuş olmayacak mıydı? Macaristan, sosyalist devrimini, Sovyetlerden önce yapmıştı ama, dışarıdaki devletlerin desteğiyle karşı devrim kısa bir süre sonra duruma hâkim olmuştu. Aynı karşı devrim Sovyetler'de de şansını denedi, fakat başarıya ulaşamadı. Karşı devrimlerin başarı ve başarısızlıklarında büyük ya da küçük devlet oluşun önemli bir pay yok muydu, var mıydı, bu husus TİP yöneticilerini ilgilendirmiyordu.

Kapitalizmin son aşaması olan emperyalizm, kapitalin karakterinden gelen, durmadan büyüme ve yayılma eğilimi gereği, monopollerin ve onların organı durumunda olan emperyalist devletlerin aralarındaki rekabet gereği, dünyamızdaki toprakların ve pazarların sınırlı oluşu gereği, daha az sayıda, ama çok daha büyük emperyalist devleti egemen duruma getirmiştir.

Hele, Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından sonra, Rusya ve Çin örneği, emperyalizmin sömürü alanı olmaktan sıyrılmayı başarmış ülkelerin çoğalması, bu gittikçe azalan sayıda emperyalist devletin egemen duruma girmesi eğilimini, daha da hızlandırmıştır.

Günümüzde Amerika, yalnız geri kalmış ülkeler üzerinde değil, ikinci plâna düşmüş diğer emperyalist devletler ve onların eski sömürü alanları üzerinde de, egemen duruma girmiştir. Amerikan emperyalizmi, aynı zamanda, ikinci plâna düşmüş emperyalist devletlerle ve geri kalmış ülkelerdeki, kendisiyle işbirliği halinde olan devletlerle kurduğu askerî, siyasî, ekonomik parklar ve ikili anlaşmalarla da güçlenerek, bu egemenliğini, genişletmek, hiç değilse statükoyu muhafaza etmek peşindedir.

Bu durum karşısında, sosyalist ülkelerin de millî kurtuluş savaşlarını, sonuç alıcı bir nitelikte desteklemek için olsun, kendi güvenliğini sağlamak için olsun, askerî, politik, ekonomik bir dayanışma ve işbirliği içinde olmaları zorunludur. Bu zorunluluk, doğal olarak, sosyalist devletlere karşılıklı bir takım sorumluluklar, karşılıklı bir takım görevler yükleyecektir. Aralarında kurdukları anlaşmalarla bu dayanışma resmiyete dökülecektir elbette.

Emperyalist güçlerin böylesine tekelleştiği ve aynı oranda saldırgan bir nitelik kazandığı devirde, sosyalist ülkelerin soyut bir dış politika anlayışı içinde kompartımanlara bölünmesi, etkili bir biçimde antiemperyalist savaşları desteklemelerine engel olmakla kalmaz, bizzat kendilerini, emperyalizmin iştahını kabartan birer lokma hâline dönüştürür.

Nükleer silâhlar ve fezada çatışma

Sonra, dünyamız nükleer silâhların tehdidi altındadır. Amerikan emperyalizmi, ikinci plânda kalan emperyalist devletlerin, miraslarına konarak geliştirdiği sömürü düzeninin avantajlarından da yararlanarak, nükleer silâhlarını alabildiğine geliştirmiştir. Dünyanın dört bir yanına yayılmış üslerdeki füze rampaları, başta sosyalist ülkeler olmak üzere tüm insanlığı tehdit etmektedir. İşin hafife alınır yanı yoktur.

Devamı 6. sayfada

T. Solu - Haftalık Gaz.
22 Ekim 1968

İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği Kuruluş Gerekçesi

İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği neden kuruldu?

Devletin resmî ağızlarının 7,5 milyon gizli ve 2,5 milyona yakın açık işsiz bulunduğunu söyledikleri ve pahalılığın gün günden ağırlaştığı bir ülkede böyle bir soru gereksiz bile görünür. Türkiye'nin bugünkü aşamasını iyi ve doğru değerlendirmek için bu soru üzerinde derinliğine durmak gene de yararlı olacaktır.

Türkiye niçin geri kalmış ülkedir? Çünkü Batının büyük endüstrisi ve ileri tekniği Türkiye'ye hem girmiş, hem de güç ve az girmiştir. Büyük endüstri ve ileri teknik Türkiye'ye niçin hem geç, hem güç, hem az girmiştir? Çünkü işveren sınıfımız makine kullanmaktan ise ucuz iş eli kullanmağı daha kârlı bulmuştur. Batıda büyük makine endüstrisi ve ileri teknik gelişim neden olmuştur? Batılı işverenlerin Türkiye'deki işverenlerden daha akıllı, ya da yurtsever, yahut daha iyi dilekli olmalarından mı? Hayır. Batılı çalışan yığınlar kendi haklarını almakta direndikleri için, Batılı işverenler insanı hayvanca sömürme yolunda daha ileri gidememişlerdir. İnsanı doğrudan doğruya soymaktansa makineleri geliştirerek, işletme metodlarını ilerleterek dolaylı yoldan sömürmenin yollarını bulmuşlardır. Demek yüzyıllardır batı - batı dedikçe batışımız, batılı iie aramızdaki uçurumu biraz daha derinleştirmemiz, ana çizgisi ile batı uygarlığının gelişim manivelesini tersine anlayışımızdan ileri gelmiştir. Sosyal sınıflara bölünmüş bir toplumda, biz, sosyal sınıfların ilişkilerini, çelişkilerini inkâr, yasaklama yoluyla ilerliyebileceğimizi ummuş, böylece de ancak, nüfusun % 30'unun işsiz olduğu ve 10 milyondan fazla insanın yılda 500 lirayla geçinme zorunda kaldığı Türkiye'ye varmışızdır. Bir lira kazanana karşı 21.000 lira kazananların bulunduğu, görülmemiş kertere adaletsiz bir millî gelir dağılımı ortaya çıkmış; gündelik gazetelerde, bir yandan yoksulluk ve çaresizlikten gözünü, ya da ciğerini satılığa çıkaranların, öte yandan da köpeğinin doğum günü partisi için 150.000 lira, kızının nişanı için, yalnızca yabancı memleketlerden getirtilebilen havaî fişeklere 170.000 lira harcayanların resimlerinin yayınlanması olağan işlerden sayılır olmuştur.

Sosyal sınıflı bir toplumda teknik kendi kendine ilerleyemez. İnsanların tek yanlı akıllılıkları, yurtseverlikleri, iyi dilekleri ile de ilerleme olmaz. Sınıflı toplumda ileri teknik ve endüstri, ancak ve yalnız, çalışan insanların kendi sınıfsal haklarını, kendi sınıfsal güçleriyle almayı bilmeleriyle olur. Demek ki çalışan sınıfların haklarını almak ve sınıfsal bilinçlerine kavuşmak yolunun kapatılması, geri kalmışlığımızın nedeni olarak, yurdumuza yapılan en büyük kötülük ve ihanet olmuştur. Gerçek yurtseverlik ise bu yolun açılması ve ülkenin ileri teknik ve endüstriye kavuşmasının itici gücü olarak çalışan sınıfların sınıfsal bilinçleri ile haklarını almalarının sağlanmasıdır. Örneğin Türkiye'de, son yıllara kadar grev hakkı ve emekçilerin sınıfsal örgütlenmeleri, parti ve sendika kurmaları, şiddetle yasak iken, batıda, hem de savaşlardan yanıp yıkılarak çıkmış ülkelerde, kitlece grevler oluyor, emekçi yığınlarının en yoğun savaşları yapılıyor ve bu durum, ülkemizin egemen sınıflarınca ve şartlanmış kafalarınca, bu memleketlerin neredeyse batacakları biçiminde gösteriliyordu. Sonunda görüldü ki bu savaşların verildiği ülkeler, tekniklerini ve endüstrilerini geliştirip ön safa geçmişler ve savaşa girmeyen Türkiye ise geri kalmışlığın bunalımı içinde bocalayıp durmaktadır. Sosyal sınıflı toplumlarda egemen bulunan işveren sınıfını daha ileri bir teknik kullanmağa itecek güç, memleketi gerçekten kalkındırma yörüngesine zorluyarak oturtacak biricik güç, halkın hakkını arama gücüdür.

Kapitalist toplumda işsizlik doğaldır. Çalışan yığınlara sürekli baskı yapabilmek için toplumda işsizler ordusunun bulunması işverenler için bir güvenlik öğesidir. Kapitalist toplumda, daha çok kâr eğiliminin yarattığı pahalılık eğilimi de doğaldır. Ama bizim ülkemizde görülen işsizlik ve pahalılık, bu soydan bir işsizliğin ve pahalılığın ötesinde ve üstündedir. Çünkü bu işsizlik ve pahalılık, geri bırakılmış bir ülkede, normal kapitalizmin serbest rekabetçi çağını boğmuş olan tefecilik ve bezirgânlık temeli üzerinde, bankacılık kılığına bürünerek faizcilik, komisyonculuk, spekülâsyonculuk oyunlarıyla kuduzlaşmış finans kapitalin yarattığı işsizlik ve pahalılıktır.

En kodaman bankacıları, en kodaman tüccar ve bezirgânları, en kodaman sanayicileri, en kodaman tefeci ve hacıağaları, en kodaman toprak ve emlâk beylerini bir arada domuz topu edip kaynaştırmış ve memleketin başına belâ etmiş olan bu finans kapital soygunu, Türkiye'nin bir türlü kalkınamamasında, kalkınmanın en büyük baltalayıcısı olan ateş pahalılığına düşmesinde ve az üretimle ölçüsüz kazanç parolasının yarattığı alabildiğine işsizlikle kavrulmasında baş rolü oynamaktadır. Vurguncular o sayede karunlaşırlar. Her mahallede bir milyoner bu yoldan türetilir. İşlenebilen toprakların büyük çoğunluğu pek küçük bir grup toprak ağasının elinde kalsın, buna karşılık büyük köylü yığınları ekecek bir karış toprağa kavuşamasın, yani bu kahrolası düzen değişmesin diye, en basit toprak reformu tasarıları bile on yıllardan beri uyutulur. İşsiz köylü yığınları büyük şehirlere hattâ yabancı ülkelere akın eder, çoğu kez gene de işsizlikten kurtulamaz, sürünürler. Her Türk emekçisi bu yükün çatlatacağı kadar uzun süre, az bir kazançla, bu düzen sürüp gitsin diye, ölesiye çalıştırılır. Memleket de hiç bir zaman gerçek bir kalkınma yüzü görmez. Zaten emperyalist ülkelerden farklı olarak, sömürgeleri soymak yoluyla sermaye birikimi yapmamış olan memleketimizde, üstelik yabancı tekeller elinde kaymağı alınan yerli endüstri, halkımıza ne ekmek verebilir, ne bir karış toprak. Dapdaracık ve havacıva işletmelerle genişlemesi kıyasıya önlenen iş hacmi Türkiye'de her yıl % 3 artan nüfus çoğalışı ile basa baş geldi mi bütün gelişme yolları tıkanır. İş bulma imkânları her gün biraz daha sıfıra doğru düşer. İşsizlik alır yürür. Bugün iktidar bakanlarının bile gizleyemedikleri gibi, tarımda 900.000 işsizimiz, boynunu büküp cenneti özleye özleye açlıktan kırılır. 300.000 işçi yabancı ülkelere iş aramağa kaçar. İş Bulma Kurumunda 600.000 işçimiz yabancı ülkelere kaçmak için sıra bekler. Ve fıkara halkımız, para babalarının elinden bir dirhem sadaka düşürürüm umuduyla, bütün gerici eğilimlere sağnak sağnak oyunu satar.

İşte memleketi bugünkü durumuna sokan bu finans kapital oligarşisidir ki, uluslararası finans kapitalin bir bölümü olarak el koyduğu ülkemizde, millî ve yurtseverce olan herşeyin karşısına dikilmiştir ve bu güzel yurdu, yabancı üsler ülkesi olarak, bir nükleer savaşın ilk yokedilecek ve 33 milyon insana mezar olacak hedefi durumuna düşürmüştür.

Böylece görülür ki bizde emperyalizm pahalılıktır, bizde emperyalizm işsizliktir. Bizde feodalizm pahalılıktır, bizde feodalizm işsizliktir. Ve bugün memleketi pahalılıktan ve işsizlikten kurtarmak, 1919 yılında Yunanlılar'ın İzmir'e, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı günlerdeki kadar ulusal, hayatî bir seferberlik konusudur. Bugün CHPnin eski kuvayi milliyeci lideri bile, Türkiye'nin şimdiki açmaza getirilip Sivas kongresinde reddedilen Amerikan mandasına, müttefiklik ve üsler biçiminde düşürüldüğünü görmek acısıyla sola dönmüştür. Artık CHP de tefeciliği bir numaralı düşman saymaktadır.

İşte İşsiklik ve Pahalılıkla Savaş Derneği, yurdumuzun bu tarihsel döneminde, memleketin kurtuluşu için, halkımızı böylece bilinçlendirmek amacıyla kurulmuş, siyasî parti niteliğinde olmayan ve hiç bir siyasî partiye bağlı bulunmayan bir örgüttür.

Neden siyasî partiler dışında böyle bir örgüt kurulması gerekli olmuştur?

Şüphesiz ülkenin kurtuluşu, ancak ve ancak emekçi halkın siyasî savaşta zafer kazanıp iktidara geçmesiyle sağlanabilir. Yani asıl olan siyasî parti olarak örgütlenme ve bilinçlenme yoluyla iktidara geçmedir. Ancak siyasî parti olarak örgütlenme hiç bir zaman, hiç bir yerde zaferin kazanılmasına tek başına yetmemiştir. Dünyanın bütün ülkelerinde, siyasî partilerin dışında, emekçi halkı aydınlatma, bilinçlendirme, örgütleme yoluyla, yürüdükleri büyük hedefe doğru sevk ve idare edecek, siyasî parti niteliğinde olmayan örgütler de kurulagelmiştir. Böylesi örgütler bulunmadıkça emekçi halkın iktidarı elde etme savaşında başarıya ulaştığı görülmüş şey değildir. Ancak Türkiye'de durum bundan da ayrı olarak bu cins örgütlere öncelikle önem vermemizi gerektirmektedir. Türkiye'de, acılıkla söyliyelim ki, halkımız siyasî eyleme tam bir çıkar ve sınıf bilinci ile yönelmekten henüz uzaktır. Ve daha önemlisi, halkın gerçek çıkarlarını doğrudan doğruya siyasî parti yolundan göstermek ve onu bilince kavuşturmak yolu binbir güçlükle, engelle doludur. Bu güçlüklerin en önemlisi halkın siyasî eyleme bir sürü önyargı ile sokulması ve onun bu önyargılardan süresiz kurtulmaması için egemen sınıfların var-güçleriyle çaba göstermeleridir. Onun için bizde halkın siyasî partilere karşı tutumu ya klüpçülük merakı gibi soysuzlaşmış bir tutkuya, ya da umacı korkusuyla sinme ezikliğine dönüştürülmüştür. Böyle baskılı bir ortamda, sürekli olarak karanlıkta bırakılmış bir halkın, yalnız böylesine kısırlaştırılmış bir parti eylemiyle doğru yolu bulma yeteneğine kavuşacağını beklemek, hayalcilikten de öteye bir şey olur. İşte bu bakımdan, memleketimizin bugünkü aşamasında, siyasî parti niteliğinde olmayan bir örgütle girişilecek eylem, emekçi halkın yanlış ön yargısına ve zararlı çekingenliğine değinmeksizin bilinçlenmesini sağlama bakımından en yararlı yol olarak ortaya çıkmaktadır. Hele bu eylem, işsizlik ve pahalılık gibi halkımızın acısını ta ciğerinde duyduğu somut ve apaçık bir şeyse, başarı şansı daha da büyük görünür. Böylece işsizlik ve pahalılığın nedenlerinin bilincine varacak olan halk yığınları, yurdumuzun gerçek hastalığını da kavramış ve çektiklerimizin nedeninin de tam bilincine varmış olacaklardır. Önemle belirtelim ve tekrarlayalım ki, İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği gerçekten ve tam bir içtenlikle siyasî parti niteliğinde olmıyan, hiç bir siyasî partiye bağlı bulunmayan ve emperyalizmle feodalizmin sonucu olan işsizlik ve pahalılıkla savaş amacını güden herkese, parti farkı gözetmeksizin açık olan bir örgüttür. Çünkü sun'î olarak bölünmüş ve hattâ birbirlerine düşürülmüş fıkara yığınlarımız, milletimizin en büyük çoğunluğu, hangi partiden olursa olsun, ancak böyle bir örgütte, önyargılardan kurtularak, kendi öz çıkarlarının bilincine varabilir, kurtuluşa giden yolu bulabilir.

İşte İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneğinin kuruluş nedenleri ve gerekçesi budur.

IPSD KONGRESİ

Türk halkının iki büyük derdini, yani işsizlik ve pahalılığı, bugün birçok politikacılarımızın yaptığı gibi, acıklı sözlerle dile getirip ilerisi için yatırım amacıyla değil de, memleketimizin en önemli eylem meselelerinden biri olarak ele alan bir grup insanımız, bundan 5—6 ay önce «İŞSİZLİK ve PAHALILIKLA SAVAŞ DERNEĞİ» adıyla bir dernek kurmuşlardı. **Türk Solu** okuyucuları İPSD'nin kuruluş ve faaliyetlerini yakından izlemişlerdir.

Geçen sayımızın basıldığı sıralarda, 13/10/1968 Pazar günü, Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı salonunda, 100'e yakın delegenin katılmasiyle İPSD'nin I. Genel Kurul toplantısı yapıldı. Toplantıyı Dernek Başkanı Lâtife Fegan açtı. Bu gibi toplantılarda hep falan veya filân büyük kişi veya kişiler için saygı duruşunda bulunulduğunu, bu sefer öyle yapılmıyacağını belirterek, Kurul'u, yüzyıllar boyunca işsizlik, açlık ve sefaletin acışını çekmiş insanların hâtırası önünde saygı duruşuna dâvet etti.

Saygı duruşundan sonra Başkanlık Divanı seçimi yapıldı. Divan Başkanlığına Aslan Başer Kafaoğlu getirildi.

Gündemin konuşmalar bölümünde ilk sözü Abdülkadir Demirkan aldı. Başkanı bulunduğu Derneğin Düşünce Komitesi tarafından hazırlanmış olan KURULUŞ GEREKÇESİ» ni okudu. Büyük ilgiyle karşılanan bu gerekçeyi ayrıca yayınlıyoruz.

Daha sonra söz alan Derneğin kurucularından Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Türkiye'de siyasî partilerin 20-25 yıldan beri gösterdikleri gelişme çizgisini, seçimlerde alınan oy nisbetlerine göre inceledi. Birisi Finans-kapaitlin devletçi kanadını, diğeri de özel teşebbüsçü kanadını temsil eden iki büyük siyasî partinin normal zamanlarda daima oyların çok büyük bir kısmını aldıklarını, bu gidişin ancak 27 Mayıs gibi seçim dışı müdahale zamanlarında tersine döndüğünü rakamlarla gösterdi. Daima Finans - kapital leyhine işleyen bu seseçim kısır çemberinden kurtulma yolunun arandığını ve bir çıkış yolu olarak, siyasî partiler söz alarak çeşitli konuşmalar sizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği» nin kurulduğunu belirtti.

Bundan başka birçok delegeler söz alarak çeşit konuşmalar yaptılar ve Derneğin daha aktif olması gerektiğini belirttiler.

Kongre devam ederken, günlerden beri haksızlıklara karşı büyük bir direniş içerisinde bulunan Finfinis Branda Fabrikası işçilerinden bir grubun salona gelmesi Kurulda büyük heyecan yarattı. İşçi temsilcileri söz alıp uğradıkları haksızlıkları dile getirdiler. Verilen bir önerge üzerine, Genel Kurulca, işçilerin haklı direnişlerini destekleme ve bir gün sonra yapacakları protesto yürüyüşüne Dernek üyelerinin katılması için çağrıda bulunma kararları alındı. Konu düşünülürken, bilhassa Prof İsmet Sungurbey'in **«bu arkadaşları desteklemezsek Derneği kapatalım daha iyi»** sözleri büyük tezahürata yol açtı.

Alınan kararlar arasında İstanbul çapında büyük bir «İşsizlik ve Pahalılığı Protesto Mitingi ve Yürüyüşü» de vardı.

Gündemin diğer kısımları da tamamlandıktan sonra, seçimler yapıldı ve eski Başkan Lâtife Fegan yeniden Başkan seçildi. 21 kişilik Merkez Yönetim Kurulu'na birçok işçi, esnaf, öğrenci, aydın seçildi.

büyük devlet küçük devlet

(Baştarafı Orta sayfada)

Sosyalist düzenlerin en önemli özelliği, içeride ve dışarıda, sömürüye karşı çıkmak olduğuna göre, elinde böylesine güçlü nükleer silâhlar bulunan emperyalizme karşı çıkarken, dayanışma ve işbölümü içinde olmaları her zamankinden daha doğal ve zorunlu değil midir?

Sovyetler Birliği, nükleer silâhlarını, kendi sınırları içinde geliştirmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti de, bu yolda, emperyalizmi ürküten bir hızda, gelişme içindedir. Peki, diğer sosyalist ülkeler de, bağımsız olarak, atom ve hidrojen bombası denemelerine geçip, stoklar yapabilirler mi bakalım? Şimdilik böyle bir şeyin lâfı bile edilmediğine göre, peki, kendi güvenliklerinnin sağlanmasındaki katkıları ne olacaktır?

Sonra, sosyalizmin emperyalizmle çatışması, dünyamız sınırlarını aşmış, fezada da boy göstermiştir. Sovyetler Birliği ve Çin bir tarafa, her sosyalist ülkenin kendi amblemini taşıyan, bağımsız uydular, feza istasyonları v. b. fırlatılması da şimdilik söz konusu olamıyacağına göre, kendi güvenliklerinin, bu bakımdan sağlanması yolundaki katkıları ne olacaktır? Büyük sosyalist devletlerden uzak durdular diyelim, bağımsızlıkları olsun, özgürlükleri olsun asıl o zaman havada kalmıyacak mıdır?

Evet büyük olsun, küçük olsun sosyalist devletler öncelikle emperyalizmle olan ana çatışmayı ön plânda tutup, aralarındaki egemenlik ve bağımsızlık ilişkilerine, karşılıklı sorumluluk ve saygıya dayanan bir nitelik kazandırmak zorundadırlar.

TİP yöneticileri ise yurdumuzda anti - emperyalist eylemin zorunlu kıldığı güçbirliğini baltaladıkları gibi, dış politika tutumlarıyla da, sosyalist ülkeler arasında, karınca kaderince, aynı nitelikte bir rol alma çabasındalar.

Sosyalist devletler arasındaki ilişkiler olsun, sahiciymiş gibi tanınan işçi partileri arasındaki ilişkler olsun zaten misli görülmemiş bir bunalım içindedir. Yüreğinde bir nebze devrimci heyecanı bulunan her iyi niyetli kimse, bu bunalıma bilimsel bir açıdan çözüm yolu bulunacağını umarken, TİP'li yöneticilerin büyük devlet - küçük devlet safsatasile yangına körükle gitme çabaları tek kelimeyle utandırıcıdır.

sanat/edebiyat

Eleştiri Günlüğü

Zühtü BAYAR

EYLEMCİ GENÇLİK İLE SANATÇI GENÇLİK

9 EYLÜL

Politik ve toplumsal eylemin içindeki gençlikle, kendini sanata vermiş, giderek estetik saraylarına kapanmış sanatçı gençlik arasında alabildiğine bir zıtlık ve karşıtlık var. Hiç bir oluşuma ve gelişime yol açamıyan, birbirlerini kendi dışında tutan, mekanik bir karşıtlık bu... Gönül isterdi ki, duvarlara, caddelere «NATO'ya Hayır» yazılarını yazan; kurulu düzenle, toplum polisiyle çatışan eylemci ve ilerici gençlikle bu eyleme edilgin bir biçimde katılan sanatçı gençlik arasında **Cemal Süreya'**yı iyi bir şair olarak alkışlamak gibi (popülist bir san'at anlayışının içine oturtulsa da) **Aşık İhsani'**nin de sanat dünyamızda belli bir yeri olduğu konusunda bir ortaklığa varılsın. Gerçek sanatçıların tümüne de -ayırım yapmak, onları sanat dünyamızdaki kendi yerlerine oturtmakla birlikte- yaklaşık saygıyı göstermek zorundayız. Hele, birkaç yıldan beri ulusal kurtuluş savaşının eşiklerinde gezinen ülkemizin yazar ve sanatçıları, dünyanın başka kara parçalarında yaşıyan öbür sanatçı ve yazarlardan daha fazla muhtaçtır buna. Pek az ülkenin yazar ve sanatçısı Türk yazar ve sanatçısı kadar ezilmiş, hor görülmüş ve sömürülmüştür.

Sanat, mutlaka saygıyı gerektiren bir çalışma, bir etkinliktir. Sevginin ve saygının bulunmadığı yerde sanatın gelişip, serpilip, boy attığı; dünya sanat ve edebiyatları arasında kendini saydıracak bir yere sahip olduğu görülmemiştir. Gerçi ülkemizde sanat, edebiyat adına çeşitli maskaralıklar yapılmakta ve bunlar genç kuşaklara; sanata, edebiyata ilgi gösterenlere gerçek sanat diye yutturulmaya çalışılmaktadır. Ama biraz gelişmiş bır sanat beğenisi, oturmuş bir edebiyat anlayışı ve sağlam bir dünya görüşü ile sanatın sahtesi ile hasını birbirinden ayırmak güç değildir eylemci gençlik için..

Toplumsal olayların, estetik olguları zaman zaman aşıp da örter gibi bir kılığa girdiği şu günlerde, hem eylemci ve ilerici gençlik, hem de daha çok edilgin bir nitelik taşıyan sanatçı gençlik için dikkat edilmesi zorunlu, öneml bir nokta var; Bir sanatçının salt politik görüntüsünü, toplumsal dışavurumculuğunu nazarı itibare alarak onu değerlendirmeye çalışmak nedenli hatalıysa; yine bir sanatçıyı salt estetik açılımıyla ele almak da o denli hatalıdır. Bu iki yol da o sanatçının, sanatını ve sanatçı kimliğini bir prizmadan geçirerek; yani kırıp, dağıtarak yansıtır. Bu görüntü çağdaş ilerici politikanın geçici felsefesi açısından ne denli berrak ve kesinkes görünürse görünsün; o sanatçının «sanatçılık durumunu» gerçeğe yaklaşık olarak göstermekten o denli uzaktır. Günümüz ve ülkemiz için geçerli olan sanat kuramı (teorisi), sanat olgusunu toplumsal kabuğuyla birlikte ele almamızı gerektiriyor. Ancak böyle bir yöntem bizi ülkemizin toplumsal ve ekonomik ortamında boy veren sanata ve bu sanat yoluyla insanı ve toplumu değiştirme yollarına yaklaştırabilir.

Her iki gençlik grubu da bu konuda alabildiğine dikkatli ve duyarlı davranmalıdır.

72. KOĞUŞ

18 EYLÜL

Romanlardan ve öykülerden uyarlanan dramatik yapıtlar, salt dramatik biçim içinde düşünlümüş ve yazılmış yapıtlara oranla zayıf olurlar. Dramatik; yani sahne için yazılmış ve hazırlanmış edebiyat yapıtlarının kendine özgü bir kuruluş biçimi vardır. Roman ve öykü birbirine ne denli yakın ve benzerse, dramatik bir yapıt da o ölçüde bu iki edebî türe uzaktır. Ama böyle roman ya da öyküden uyarlanmış bir oyun, iyi bir sahneleyicinin eline düşmeye görsün. Yapıtın niteliği değişiverir birden bire. O kâğıt üstündeki **text** olarak bize cansız ve kuru gelen, sadece teknik bir düzenlemeden ibaretmiş gibi görünen yapıt, birdenbire canlanıverir, etlenip kemiklenerek dörtbaşı mamur bir sahne yapıtı kılığına bürünür. Elbette bütün ustalık sadece sahneleyende değil. Yapıtın da dramatik forma ve öze yatkın yönlerinin bulunması gerek. Tabiî bütün bu açıklamalar tiyatroda «dramatik formu» beğenen ve savunan oyun yazarları ve seyirciler için geçerli. Sahnede «Optik bir dil» yaratmak isteyen **Artaud'**cularla, her alanda «anti-dramatik» yöntemler uygulayıp epikçiler bu kurallara gülüp geçerler.

Orhan Kemal'in «72. Koğuş» unu epeyce bir gecikmeden sonra nihayet dün akşam misafir AST'dan seyredebildim. «72. Koğuş»'ta «Adem babalar» diye anılan kimsesiz ve yoksul tutukluların da çok kötü olan yaşama şartlarına karşılık en insanî değerleri ve duyguları taşımakta olduğu anlatılmış. Bunun yanısıra önemli olan **bir kaç yan tema daha... Ama asıl önemlisi Orhan Kemal'in bizlere hiç bilmediğimiz bir dünyanın kapılarını aralıyarak, çoğumuzun insan diye kabul edemediği kişileri kendi iç zenginlikleriyle tanıtması... Korkunç bir dünya; hapisane ağaları, eşkiyalar, kabadayılar, dızdızcılar. katiller ve herşeye rağmen insan olmayı vazgeçilmez bir** tutku olarak benimsemiş mahpuslar... Bu tüyler ürpertici düzen, çok tatlı bir güldürü havası içinde yansılanıyor sahneden. (Önümde bir hanımcık oturuyor. Gençten bir tazecik. Bütün birinci bölüm boyunca bir yelpaze olarak kullandığı foto-romanı, antrakt ışıkları yanınca derhal okumaya başladı. Nasıl da iştahla ve sevgiyle öpüşenlerin fotoğraflarna bakıyor? Anlaşılan birinci bölümde gösterilenler; Kaptan'ın yalnızlığı ve yanlışlığı, koğuş sakinlerinin çilesi hanımcığı hiç mi hiç etkilememiş. Böyleleri ne diye gelirler sanki tiyatroya? Bulvar komedileri, **Halit Refiğ'**in filmleri ne güne duruyor?)

Ayberk Çölok'un oyunu hem kolay, hem de zor. Kaptan'ın dilini konuşmak için epey emek harcadığı anlaşılıyor. Kalıbına girdiği kişinin ruh durumunu, yüz çizgilerine varıncaya değin bütünüyle yansıtabiliyor. Ben her halde iki yüzü aşmış olan versionlarından birini seyrettim. Durmuş, oturmuş, olgunlaşmış bir oyun «72. Koğuş»...

MEHMET KIYAT'IN DURUMU

29 EYLÜL

Mehmet Kıyat'ın son iki kitabını **Bedrettin Cömert** Forum dergisinin 15 Eylül 1968 sayısında eleştirerek değerlendirmiş. Çoğu yargılarında beraberim **Bedrettin Cömert'**le... Ancak, Türk şiirinin 27 Mayıs döneminden sonrasını değerlendirirken, salt edebiyat tarihi açısından değil, toplumların gelişim tarihi açısından da nazar itibare almamız gereken bazı önemli olgular var. Bunlaran biri, belki de en önemlisi, **Menderes** dönemi gizli faşizmin edebiyatımıza ve estetiğimize getirdiği yozlaşma belirtileridir. Bu dönemin pek az ozanı, sanatçısı kendini ve sanatını bu Errostrate'nin demir ökçelerinden koruyabilmiş ve soylu bir sanat yolunda direnebilmiştir. 1940 ile 1960 arası edebî afetini (Yalnız edebî mi?) ve bunun sanatımızda, edebiyatımızda bıraktığı derin izleri görmeklikten gelemeyiz.

Bugün İkinci Yeni edebî anlayışının (Şiir anlayışı demiyorum, çünkü bu akım, DP'nin son yıllarına doğru gittikçe gelişmiş ve edebiyatın başka dallarını da içine alacak bir biçimde gelişmiştir.) Kendisi ve «sebebi hikmet» ortadan kalkmış olmakla birlikte olumlu ve olumsuz etkileri sürüp gitmektedir. İkinci Yeni'yi sağlam bir sanat ve dünya görüşünün platformu üstünde eleştirerek değerlendirmesini bilenler, onun olumlu yönlerinden, (sözgelimi biçimsel yeniliklerinden) yararlanmasını bilmişlerdir. Ancak, sanatın mutlaka öngördüğü, gereksinme duyduğu «estetik eleştirisel» çabaları göstermeyen ya da beceremiyenler İkinci Yeni'nin olumsuz etkileri altında kalarak yozlaşmaya biraz daha yakınlaşmışlar, kalıplaşmıya biraz daha yakınlaşmışlardır. Düşünceyi ve praxis'i ilgilendiren her alanda olduğu gibi bu alanda da kemikleşmiye, kireçlenmeye eğilimli kimseler vardır.

Bütün bunları **Mehmet Kıyat'**ın kendini geliştirmeye, aşmaya çalışan ozanlık serüvenini biraz daha açmak için söyledim. Çünkü sorun yalnız **Mehmet Kıyat'**ı ve onun eleştirmenini ilgilendirmiyor. **Mehmet Kıyat'**la birlikte ortaya çıkan ve onun geçtiği dar, ağır ve baskılı dönemeçlerden geçen bütün bir genç kuşağın estetik açıdan başlıca sorunudur bu... Eleştirmen **Bedrettin Cömert** pek haklı olarak **Mehmet Kıyat'**ın şiirlerinde imge tekniği ve dramatik olarak bazı hatalar bulmuştur. Yine pek haklı olarak bazı değiştirimleri, (Metamor fosis), anlam kaydırmalarını, imgesel bir ritm yaratma çabalarını başarısız bulmuş ve eleştirmiştir. Ancak bütün haksızlıklar da ozanda değildir. **Mehmet Kıyat'**ın başlangıçta İkinci Yeni'cilere olan yakınlığı ve bugünkü durumu göz önünde bulundurulursa, bu ozanın şiir trajedyası çıkar ortaya... **Mehmet Kıyat,** belli bir tarihten sonra İkinci Yeni'ye kesin bir karşı tavır almıştır. Sanatçılık açısından bir «iç estetik eleştiriye» girişmiştir. Asıl araştırılması, açıklanması ve eleştirilmesi yereken ozanın bu çabadan ne ölçüde başarıya çıkmış olduğudur. O da eğer uğraşı ve mücadele dönemini bitirmiş, kapamışsa. Ki ben ozanın bu çabayı sona erdirdiğine inanmıyorum. henüz genç bir ozandır **Mehmet Kıyat** ve şiir serüvenini belli gruplaşmaların ve klikleşmelerin dışında tek başına sürdürmeye çalışmaktadır.

Bu onun için aslında bir dezavantajdır. Böyle, bu tipte bir sanat uğraşısı, son derece yıpratıcı ve yorucudur. **Mehmet Kıyat'**ın bugün taze Türk şiiri'nin öncülüğünü yapacak niteliğe gelmiş olan «Genç beş»lerden biraz geride kalmasının başlıca nedeni budur. İkinci olarak hayatını ciddî bir iş rejimiyle kazanmakta olduğu söylenebilir.

Ölü sularına yüklendik ağaçların
Seslerimiz birleşmedi
Sen ey sonsuzluğu tüketen çocuk
Durduğum sürelere gelme
Türkiye bizi dinliyor.

diyebilen bir ozanın geleceğine inanmak zorundayız.

Cahit Irgat

1

Hanı

İnsan birdi hani?
İnsanı iflâs sandılar,
Ağlamayı bilse insanlar
Gülmeyi öğrenirdi.

İnsan birdi hani?
İnsan insan mı yâni?

2

Darülaceze

I.

Birinin gözleri yok, birinin ayakları
Gözyaşları fışkırıyor her yanda
Körler sürüyor arabaları
Bitmez tükenmez romanda
Körler sürüyor arabaları

II.

Koçlar girdi kapıdan, bağış
Sübyanlar memelerden ayrılmış
Hastalar elden ayaktan düşmüş
Ve zengin klâksonlar, 69 arabaları.

III.

Gurur, içine kapanmış
Kapılar açık, yaşanmış
Ağaç kökten, insan insandan kopmuş.

3

Ufak işler

Bir döndürdüm dünyayı
Gölgem vurdu aya,
Her gün daha yamaya
Selâmlar gönderirim beş kıtaya
Dilenci avucu, rüzgâr açışı
Batacak geminin kum arayışı
Marul göbeğinde sümüklü böcek
Kopuk kökleri ters dikecek
Deprem boyu sarsılışı insanın
Ufacık, yuvarlacık.

(Basın: 60175 T.S: 107)

geri kalmış ülkelerde özellikle Türkiye'de eğitim sorunları ve devrim ihtiyacı

Talip Apaydın - Dursun Akçam

Geri kalmış ülkelerde, eğitimin amacı, genç kuşaklara eşyayı, siyasal ve doğal çevreyi tanıtan, eşyaya, siyasal ve doğal çevreye egemen kalan çağdaş devrimci bir yapı kazandıran bir eylem olmalıdır. Hal böyleyken, özellikle geri kalmış ülkelerde eğitim, çıkarcı çevrelerin sömürü düzenini sürdürme aracı olarak kullanılmaktadır. Böylesi bir eğitim uygulamasını zorunlu kılan koşulların daha iyi anlaşılabilmesi, her şeyden önce geri kalmışlığın temel niteliklerini tanımaya ve incelemeye bağlıdır.

Geri kalmış ülkeler, emperyalizmin etkisi ve egemenliği altındaki ülkelerdir. Kendine pazar, yatırım ve ham madde kaynakları sağlamak için geri kalmış ülkeleri eğemenliği altına alan emperyalizm, sadece bu ülkelerin ekonomik kaynaklarını hegemonyası altına almakla kalmaz, sömürüsünü daha iyi sürdürebilmek için nasıl iktisadî alanlarda tröstler, karteller, konsorsiyomlar kurar, askerî alanlarda **NATO, CENTO gibi ittifaklar yaparsa,** aynı zamanda eğitim, öğretim alanında da bu ülke halklarının uyanmasını engellemek amacı ile sözde uzmanlar gönderip eğitim kurumlarını denetimi altına alır. İç sömürücü ile işbirliği yaparak **asker kaçağı komprador çocuklarına özel okullar açar,** üniversiteler adı ile bilimden çok, emperyalist propagandasının eğitim ve öğretimini yürüten kültür üsleri kurar.

Bu ülkelerdeki siyasal rejimin ne olursa olsun, halk için bir yönetime rastlanmaz. Feodal ve teokratik bir düzenin hüküm sürdüğü görülür. Hükûmetler, emperyalizmin emrindedir. Gerçek kurtuluş savaşlarını yapamayan bu ülkelerde, tutucu bürokratlarla mütegallibe ve kompradorun işbirliği sayesinde feodal düzen sürdürülür. Eğitim ve öğretim kadrolarını dolduran bürokratlar ya da beyni yıkanmış uzman taslakları, devlet yönetimine, dolayısiyle gelecek kuşakların eğitim ve öğretimine, eğemen sınıfların çıkarına uygun biçimde ağırlıklarını koyarlar. Sanayi ve tarım işçilerinin emeğinin büyük kısmını sömürme olanağına sahip bir mutlu azınlığın siyasal ve ekonomik temsilcilerinin de desteği ile feodalite daha da güç kazanır.

Geri kalmış ülkelerde ticarî sektör aşırı derecede şişkindir. Kısa yoldan kazanç sağlama çabası güden tüccarlar, giderek eğitim ve öğretimi de ticaretleştirirler. Bir yandan yeteneksiz zengin çocuklarına okuma olanakları hazırlarken öte yandan, üniversite kontenjanlarını doldurur, yoksul halk çocuklarına üniversitelerin kapılarını kaparlar. Çâresiz kalan dar gelirli yurttaşlarımız, soyulma pahasına da olsa bu okullara çocuklarını göndererek sömürüye araç olurlar. Devlet üniversitelerinde, görevli bazı profesörler ve öğretim üyeleri, asıl görevlerini unutarak tüccarların bu eğitim ticaretinden kendilerine düşen kapıkulluk paylarını alırlar. Haksızlıklarla başbaşa bırakılan halk çocukları, haklarını aramaya kalktıkları zaman da çıkarcı çevrelerin yararına işleyen çarklar arasında insafsızca ezilir, öldürülürler.

Geri kalmış ülkelerde, ortalama ulusal gelir ve hayat düzeyi düşüktür. Yoksulluk, çoğunluğun oturduğu köylerde daha da yoğundur. Bu yüzden köylü ailesinin bütçesi, çocuğunu, kasaba ve kentte okutmaya elverişli değildir. **Örneğin, Türkiye'de, köylerde,** birey başına düşen ortalama yıllık gelir 1489 liradır. **Yâni ayda birey** başına 124 TL. düşmektedir. (Bu sayı geneldir. Öyle köylerimiz vardır ki altı nüfuslu bir ailenin yıllık gelir toplamı 1000 lira olmaz). B. M. istatistiklerinde Asya ülkelerinin birey başına düşen yıllık gelir ortalaması 70 sterlindir (1500 TL.). Köyden orta okula giden bir çocuğun, kasaba veya kentteki ortalama aylık gideri, en iyimser bir hesapla 220 TL. dır. (Oda kirası ve yakıt gideri 50 TL. yemek 150 TL. okul gideri 20 TL. olarak hesaplanmıştır.)

Amerika, Türkiye, Pakistan, İran uzmanlarının, CENTO ülkelerinde (Türkiye, İran, Pakistan) yaptığı bir araştırma sonunda, bir eşeğin bir günlük gideri 4 lira, yani ayda 120 TL. dır. Bir atın aylık gideri Konya'da 363, Eskişehir'de 336, Bursa'da 297 TL. olarak hesaplanmıştır. Bir öküzün aylık gideri ise daha fazla 429 TL. tutmaktadır.

Zamanımıza dek bir ulusun kurucu ögeleri olarak dil, din, soy, dilek, toprak, emek birliği gibi türlü ögeler ortaya atılmışsa da, siyasal olgular, yukarıdaki öğelerin çoğunu çürütmüş fakat iki ilke eski çağlardan günümüze dek süregelmiştir. EMEK ve DİLEK birliği. Geri kalmış ülkelere göz attığımız zaman bu ülkelerde:

a) Emperyalizmin buyruğunda bağımlı bir ekonominin yerleşmesi,

b) Bu ekonominin çoğunlukla deniz kıyılarında, büyük kentlerde, anayolların çevresinde ve ihraç mallarının tüketildiği yerlerde kurulması yüzünden, geri kalmış bölgeler, geleneksel ekonomik otarşi'ye mahkûm edilmiş, dolayısiyle ulusal etnik bünyede kaynaşma gerçekleşememiştir. Halk kitlelerine, bu arada etnik guruplara da ekonomide olduğu kadar, eğitim ve öğretimde de bazı haklar verilmemiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak emek ve dilek birliği arasındaki âhenk kurulamamıştır. Aşağıdaki çizelge dil, din, soy bakımından çeşitli etnik gurupların genel nüfusumuzdaki payını göstermektedir.

	Din		Dil
	%		%
Müslüman	**98**	**Kürt**	**9**
Hıristiyan	**1,4**	**Türk**	**86**
Yahudi	**0,5**	**Arap**	**1**
Diğerleri	**0,1**	**Rum**	**0,6**

Etnik yapıdaki bu ayırımlar, ülkemizin eğitim ve öğretim durumunda da kendini ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki cetvel, çeşitli bölgelerimizin sekiz ilinde genel nüfusu, bu illerdeki okuma-yazma bilen ve bilmeyenlerin (yedi — on iki yaş arası) sayısını ve bu sayının illerin genel nüfusuna oranını göstermektedir.

İli	Genel Nüfus	Okuma Yazma Bilen	Oranı %	Okuma yazma bilmiyen	Oranı %
Siirt	**142 141**	**17 952**	**12.63**	**124 101**	**87,31**
Bitlis	**82 386**	**11 989**	**14,55**	**70 344**	**85,38**
Van	**156 971**	**24 642**	**15,69**	**131 921**	**84,04**
Mardin	**234 426**	**31 622**	**13,49**	**202 587**	**86,42**
İstanbul	**428 745**	**306 855**	**71,57**	**121 429**	**28,32**
Edirne	**168 203**	**95 449**	**56,75**	**72 717**	**43,23**
Burdur	**114 039**	**58 272**	**51,10**	**55 724**	**48,86**
Eskişehir	**176 270**	**102 073**	**57,90**	**74 143**	**42,06**

Bu sayılar gösteriyor ki, Türkiye'de, ilköğretim çağındaki çocuk sayısı bakımından okuma-yazma bilmeyenlerin sayısının en yüksek olduğu bölge, etnik kaynaşmanın en zayıf olduğu bölge Dogu bölgesidir. (Genel nüfus sayımı, idarî bölünüş, 24/10/1965, Devlet İstatistik Enstitüsü)

Geri kalmış ülkeler, dünya nüfusunun 3/4' ünü meydana getirdiği halde bu yüzde 70 nüfusun almış olduğu kalori miktarı 2500'ün altındadır. Üstelik, alınan kalorinin de büyük bir kısmını, beslenme literatüründe «Kof kalori» olarak geçen, beslenme niteliği en az düzeyde bulunan buğdaygiller meydana getirmektedir. Hindistan, Seylan, İran, Irak Kongo, Filipinler, Peru, Kuzey Afrika gibi geri kalmış ülke halkları 2000 nin altında, Güney Çin (Formoza), Suriye, Meksika, Güney Rodezya, Pakistan, Şili; Türkiye; Venezüela, Kolombia, Brezilya ve Güney Afrika ise 2000'le 2500 arasında kalori ile beslenmektedir. 2500 kalorinin altında beslenme yetersizliği başlar. Ve bu besinsizlik, çeşitli anormallikte hastalıkların doğmasına sebep olur. Geri kalmış ülke halklarının nasıl beslendiği konusunda bir araştırma yapılabilmesi için Nazi kamplarında esirlere günde 1000 kalori verildiğini söylemekle yetinelim. Beslenemeyen insanların beyinleri çalışmaz körleşir, haklarının bilincinde olamaz, kolayca köleleşirler.

Beyin çalışması yapan bir insanın, normal kaloriye ek olarak ayrıca 768 kalori alması gerektiği beslenme uzmanlarınca saptanmıştır. Oysa Türk öğrencisi, insanca yaşama ve beslenme koşullarından yoksun, rastlantılar içinde öğrenimini sürdürmeye çalışmaktadır. «Sağlam kafa, sağlam bedende bulunur» sözünü bir gerçek olarak kabul ediyorsak, çevreye ve eşyaya egemen, çağdaş devrimci, sağlam bir kuşağın yetiştirilmesi, her şeyden önce bu kuşağın sosyal adaletten hakkı olan payını almasına bağlıdır. Amerika'nın üretim artığı bozuk süt tozunu, yeni yetişen kuşağa yedirerek beslenmeyi çözümlemeye çalışmak, ancak geri kalmış ülkelerin bürokrat eğitimci efendilerine yakışan bir davranıştır.

Geri kalmış ülkelerde tarım ilkeldir, toprak dağıtımı adaletsizdir. Ekilebilen toprakların büyük bölümleri toprak ağaları tarafından paylaşılmıştır. Kapitalist olmaktan ziyade feodal düzeninin sürdürücüsü bu ağalar, topraksız köylüleri, ilkel metodlarla kapılarında yarıcı, ortakçı, azap, maraba olarak çalıştırırlar. Tefecilik, gasp, hazine arazilerini yağma etme, orman yakma gibi yollarla toprakları ellerinde toplayan zorbalar, sömürülerini sürdürecek ortamı da rahatça bulurlar. Türkiye'de olduğu gibi toprağa toplumsal adalet, tarımsal teknik girmemiştir. O yüzden tarım eğitimi, tarım üretimi, tarım tekniği okuldan bu yana bölge tarım okullarının, tarım teknik okullarının sayısı 13'ü geçmezken, son larımızda ciddî bir konu sayılmamıştır. Yıllar birkaç yıl içinde Imam — Hatip okullarının sayısı 58 e çıkmıştır.

Yukarıdan beri saydığımız yapısal karakteristliklerin doğal bir sonucu olarak geri kalmış halk kitlelerinin büyük çoğunluğu ilkel bir yaşantının içindedir. Okuma-yazma bilenlerin sayısı çok düşüktür. Bu ülkelerle ilgili eğitim istatistiklerine göz attığımız zaman şöyle bir sonuçla karşılaşırız:

Ülkenin adı	Okur-yazar olmayanların % oranı
Arjantin	**17**
İtalya	**23**
İspanya	**23**
Yunanistan	**41**
Portekiz	**49**
Brezilya	**90**
Hindistan	**90**
Kuzey Afrika	**90**
Türkiye	**60**

Geri kalmış ülkeler üstüne bu kısa açıklamamızdan sonra Türkiye'deki eğitim sorunlarının biraz daha ayrıntılarına inelim:

EĞİTİM ÖĞRETİM ADALETSİZLİĞİ

Türkiyemiz de geri kalmışlığın koşulları içinde bir ülkedir. Nüfusumuzun % 80 ni verimsiz bir tarım kesiminde çalışır. Ulusal gelirimiz düşük ve adaletsiz bir dağılım içindedir. Halkımızın sağlığı bozuktur. Bakım ve beslenme yetersizdir. Ortalama ömür yaşı normalin altındadır. Doğan her 1000 çocuktan 165'i ölmektedir. 4000 kişiye bir doktor düşmektedir. Millî sanayimiz gelişmemiştir. İşsizlik ve gizli işsizlik oranı yüksektir. Yurdumuz yabancı sermayenin güdümü altındadır. Sömürüye yataklık eden yerli işbirlikçilerin aracılığı ile ulusal kaynaklarımız dışarıya akıtılmaktadır. Bunun sonucu olarak, halkımız yoksulluğun pençesine terkedilmiştir.

Yarım yüzyıldan bu yana eğitim olanakları halk kitlelerine götürülememiştir. Okur-yazar oranı nüfusun % 40'nı bir türlü aşmamaktadır. Altı ve daha yukarı yaşlardaki kadın nüfusumuzun % 70'den fazlası alfabe bilmemektedir. 1965 genel nüfus sayımına göre, Başkent Ankara'nın 1162 köyünde, altı ve daha yukarı yaşlardakı 451 701 köylü nüfusun yüzde 56,10'u okuma-yazma bilmemektedir. Ankara köylü kadınlarda ise bu oran % 73,08'e yükselmektedir. Merkezden uzaklaştıkça köylü kadınların nasıl bir terkedilmişlik içinde oldukları, bütün ayıplığiyle ortaya çıkmaktadır. Hakkâri'de % 99 köylü kadını okuma yazma bilmiyor. Bu oran Siirt'te % 97,5, Urfa'da % 97 dir. Daha gelişmiş saydığımız illerde de durum pek farklı değildir. **Samsun'da % 87, Ordu'da % 90 hattâ Aydın'da % 69 dur.**

İşte, 45 yıllık Cumhuriyet Türkiyesinin köylüye verdiği eğitim olanakları bu. Cumhuriyetin ilk yıllarında girişilen Halk Dershaneleri, Halk Evleri de daha sonra Köy Enstitüleri gibi halkı okutacak, uyandıracak çalışmalar durdurulmuştur. Böylece Cumhuriyetin temel yapısını, çatısını kuran halk kitleleri büyük bir sorumsuzluk içinde ihmal edilmiştir. Eğitim olanakları hep mutlu azınlığın tekelinde süregelmiş, Cumhuriyet yönetiminin insanı kasıtlı olarak halktan yetiştirilmemiştir. Hep oyalayıcı, dikkatleri geriye çevirici bir takım tutarsız çalışmalarla halkın gözü boyanmıştır. Çok az değişikliklerle dünkü Osmanlı yurttaşı, bugünkü Cumhuriyetin de yurttaşı olmuştur. İhtilâlleri, devrimleri atlayan saray efendileri, Cumhuriyet kadrosunun içine oturmuşlardır. Kılık değişmiş ama kafalar değişmemiştir. Osmanlı kafası ile Cumhuriyet yönetimi elbet çelişik düşerdi. Bu efendiler, Atatürk devrimlerinin halkçı yanlarını budayarak fildişi kulelerinde saltanatlarını kurmuşlar, halka, hizmet eden, efendilerini besleyen uşak gözü ile bakmışlardır. Devrimlerse, kendilerine bir takım lüks yaşama biçimleri sunan «Avrupaî» modalar sanılmıştır, ya da öyle görmek işlerine gelmiştir. Öte yandan halk yine ezik, yine yoksul.

Osmanlı yönetiminin yarattığı ezik insan tipi, mevcuda razı olan, eldeki ile yetinen, şükredip oturan bir insan tipidir. Bu insanın günlük konuşma dili incelenirse, en çok «Evet!... Peki!... Başüstüne!... Emredersiniz!» ve bunlara eş anlamda kelimeler kullandığı görülür. «Hayır!... Olmaz!... Yanlış!...» kelimeleri hiç duyulmaz. Irgat ağaya, işçi patrona, memur âmire her zaman, «Evet efendim! Doğru efendim!.. Emredersiniz efendim!... Zatıâliniz efendim!» diyorsa, «Hayır!... Yanlış!... Olmaz!» sesi hiç çıkmıyorsa bilinmelidir ki o toplum uzun bir kulluk eğitiminden geçirilmiştir.

KULLUK EĞİTİMİ

Yâni bir kısım insanların, bir kısım insanlara egemen olduğu, onları güdebildiği, güdülenlerin, güdene gözü kapalı uyduğu, her dediğine inandığı... Bir toplum yaratan eğitim. Böyle bir düzeni öngören ve bunu gerçekleştirmeye çalışan eğitim anlayışı! Egemen olanlar için elbet pek güzel, pek rahat bir yol. Toplumu dilediğin gibi sürer götürürsün. Sorumluluk duymazsın. Güvensizlik duymazsın. Terlemezsin, yarınından kuşku etmezsin. Bir gün kimsenin yakandan yapışmaması için gerekli her tedbiri alırsın. Bir sürü yardımcın var. Zaten herkes çevrende pervane. Herkes kul köle. Doğmuş ve doğacak kuşakları da kul, köle etmek için düzenini kurarsın. Güdülenler, giderek öyle bir kalıba girerler ki görünen ve görünmeyen yerleri ile tam birer tutsak olurlar. Yaratıcı güçleri kırılır. Yetenekleri körlenir. Arayamaz, düşünemez, isteyemez olurlar. Kendilerine güvenleri kalmaz. Boyunları bükülür, gözlerinin ışığı donuklaşır, yüz etleri sarkar. Ağızları sadece yalvarmaya, dilenmeye yatkın bir hâle gelir. Bu insan, gerçek insan onurundan yoksundur. Efendisine el oğuşturur. Süklüm - püklümdür. Bu insan rahatça ezilir, aşağılanır, horlanır, çünkü haklarının farkında değildir. Başkaları bu insana hiç bir hak tanımaz. Yukarıdaki ne derse bu insan, evet demeye hazırdır. «Hayır» demeyi aklından geçirmez.

Kabul edilmeli ki, bu insan tipi Cumhuriyet yönetiminin insanı değil, kölelik düzeninin insanıdır. Cumhuriyet yönetiminin insanı yukarıdakine boyuna «Evet» çeken değil, yeri gelince «Hayır» diyen, «Yanlış» diyen, başını dik tutan, hattâ gerekince başkaldıran insandır. Başkaldıran insan, karar sahibi insan kişilik sahibi insandır. Yâni bir düşünce düzeyine varmış, kendine güvenmiş, karar vermiş ve uygulamaya geçmiş insandır. Bu insanın tüm yetenekleri ve gelişme gücü çalışır haldedir. Böyle insanlardan kurulu toplumlar canlıdır, hızlı bir tempo içindedir. Bu toplum insanlarını, ezmek ve sömürmek mümkün değildir. Bizim 45 yıllık Cumhuriyet yönetimi böyle canlı bir toplum yaratamadığı için ülkemiz geri kalmışlıktan kurtulamamıştır.

Gelecek Sayıda
EĞİTİM TUTUMU

TÜRK SOLU: Haftalık Gazete • Sahibi: Şerif Tekben • Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen • İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Cad. No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 • Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A • Dizgi tertip: Yüksel Matbaası, Baskı: Haşmet Matbaası

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel: 27 89 49 • Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi • Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir • Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL., • İlân santimi 20 TL., Yayın İlânları % 50 indirimlidir.